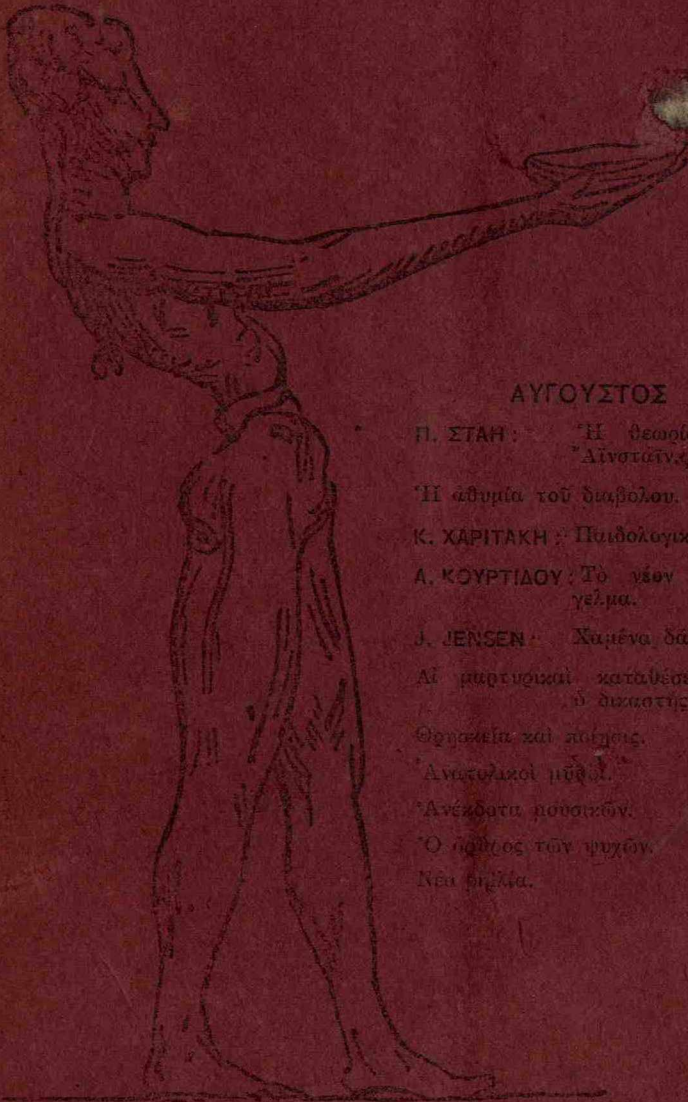

ΑΥΓΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Π. ΣΤΑΗ: Ἡ θεωρία τοῦ
ἄνιστου.

Ἡ ἀθυρία τοῦ διαβόλου.

Κ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ: Παιδολογία.

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ: Τὸ γένος ἐπάγ-
γμα.

Ι. JENSEN: Χαμένο δάση.

Αἱ μυθιστορικαὶ καταθέσεις καὶ
ὁ δικαστής.

Θρησκεία καὶ ποίηση.

Ἀνατολικοὶ μῦθοι.

Ἀνέκδοτα ποιεσῶν.

Ὁ ἄλλος τῶν ψυχῶν.

Νεὶ φίλια.

ΕΤΟΣ Α. ΤΕΥΧΟΣ Γ.

ΤΥΠΟΙΣ "ΑΥΓΗΣ"

1922

“ΑΥΓΗ,,

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδότης: Α. ΜΑΝΟΣ

Διευθύνται :

ΣΤΡ. ΠΕΛΕΚΙΔΗΣ, Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ Περιοδικό μας ἢ «ΑΥΓΗ» ἔχει ὑπ' ὄψει τῆς κυρίως τὰ δύο πιδὸ συνηθισμένα εἶδη ἀνθρώπων ποῦ διαβάζουν: ἐκείνους, ποῦ τοὺς ἀρᾶσει ἢ ὠραία φιλολογία καὶ ἡ τέχνη, καὶ ἐκείνους, ποῦ, χωρὶς νὰ ἔχουν ὠρισμένη εἰδικότητα, θέλουν νὰ πλουτίσουν ἢ νὰ καθαρίσουν τὸ μυαλό τους μὲ τὰ πορίσματα τῆς πνευματικῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, ἥτοι ποῦ ἐνδιαφέρονται γενικῶς γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ κίνηση.

Πιδὸ σύντομα: ἡ «ΑΥΓΗ» ἀποτείνεται εἰς ἐκείνους, ποῦ φροντίζουν γιὰ τὸ Ὠραῖο καὶ τὸ Ἀληθινὸ.

Μὲ τὸν σκοπὸ τῆς αὐτὸν σύμφωνη εἶναι καὶ ἡ ὕλη, ποῦ θὰ δίνη ἢ «ΑΥΓΗ» 1) λογοτεχνικά ἔργα ἰδικῶν μας συγγραφέων ἀνεγνωρισμένων ἢ καλοῦ γούστου, μεταφράσεις, εἰκόνες καὶ ἰδικῆς μας καὶ ξένης καλλιτεχνίας, αἰσθητικαὶ ἀναλύσεις, φιλολογικαὶ καὶ τεχνοκριτικαὶ μελέται κτλ.

2) Μελέται εἰδικῶν ἐπιστημῶν διὰ διάφορα ζητήματα ἱστορικά, φιλοσοφικά, κοινωνιολογικά, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ φέρουν μόνον τὸ κῦρος τῆς εἰδικότητος ἀλλὰ πρὸς τούτοις θὰ πρέπη μὰ εἶναι γραμμένα εἰς ὕφος ἀπλοῦν καὶ σαφὲς δι' ὅλους.

Αὐτὸ εἶναι μὲ ὀλίγα λόγια τὸ πρόγραμμα, ποῦ θὰ πνεσπαθήσῃ ἢ «ΑΥΓΗ» νὰ ἐφαρμόσῃ ὅσον ἢμπορεῖ αὐστηρότερα καὶ ποῦ πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστὸν εἰς ὅλους ὅσοι θὰ μᾶς κάμουν τὴν τιμὴν νὰ γίνουν ἀναγνώσται τῆς «ΑΥΓΗΣ» ἢ συνεργάται.

Ο ΑΪΝΣΤΑΪΝ

ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Καὶ πρὶν ὁ Ἀϊνστάϊν διατυπώσῃ τὴν θεωρίαν του ταύτην ἤ έννοια τῆς σχετικότητος ἐκυριάρχει, ὑπὸ πλέον περιορισμένα ὅμως ὄρια, δὲν εἶχε δὲ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ θεωρῇ τὰς διαστάσεις τῶν ἀντικειμένων ὡς συναρτήσεις τοῦ χρόνου. Καθορισμὸς τῆς ἀπολύτου ἐν τῷ χώρῳ θέσεως σημείου τινὸς ἢ ἐν τῷ χρόνῳ στιγμῆς τινος ἦτο πάντοτε ἀδύνατος, κατὰ τοὺς προδρόμους δὲ τοῦ Ἀϊνστάϊν καὶ ὅρος ἀνευ σημασίας. Οἱ παλαιότεροι φυσικοὶ καὶ μαθηματικοί, τῶν ὁποίων εἶναι πολυάριθμοι ἀκόμη οἱ ὄπαδοί, παραδέχονται τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀπολύτου χώρου καὶ τοῦ ἀπολύτου χρόνου ἐντὸς τῶν ὁποίων λαμβάνουν χώραν τὰ διάφορα φαινόμενα. Διὰ νὰ ὀρισθῇ ὅμως ἡ θέσις σημείου τινὸς ἐν τῷ χώρῳ δεόν νὰ γίνῃ χρήσις σταθερῶν τινων ἄλλων σημείων τοῦ χώρου καὶ σχετικῶς πρὸς ταῦτα νὰ ὀρισθῇ ἡ ζητουμένη θέσις. Ὅμοίως χρονικὴ τις στιγμή, δεόν νὰ ὀρισθῇ σχετικῶς πρὸς ἄλλην σταθερὰν καὶ γνωστὴν στιγμήν. Τῆς σχετικότητος ταύτης οὐδεὶς ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ διότι καὶ τὰ σταθερὰ σημεῖα καὶ αἱ σταθεραὶ στιγμαὶ πρέπει δι' ἄλλων πάλιν σταθερῶν νὰ ὀρισθῶσι καὶ ταῦτα δι' ἄλλων καὶ οὕτω καθέξης. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πρὸ τοῦ Ἀϊνστάϊν νεότεροι ζητοῦν ν' ἀπορρίψουν τὴν έννοιαν τοῦ ἀπολύτου χώρου καὶ τοῦ ἀπολύτου χρόνου. Χῶρον ἀνεξάρτητον ἀντικειμένων καὶ χρόνον ἀνεξάρτητον γεγονότων καὶ διαρκειῶν ἀδυνατοῦν νὰ φαντασθῶν. Ὁ ἀπολυτιστῆς π. χ. δύναται νὰ φαντασθῇ σημεῖον ἐν τῷ χώρῳ τελείως μεμονωμένον. Διὰ τὸν σχετικιστὴν τοῦτο εἶναι οὐτοπία διότι ἀφοῦ μεμονωμένον σημεῖον σημαίνει σημεῖον μακρὰν καὶ εἰς οὐδεμίαν σχέσιν εὐρισκόμενον πρὸς ἄλλα σημεῖα, διὰ νὰ καθορισθῇ ἡ έννοια τοῦ μεμονωμένου δεόν νὰ γίνῃ συσχέτισις πρὸς μὴ μεμονωμένα. Διὰ τοὺς έννοοῦντας λοιπὸν τὸν χῶρον μόνον σχετικὸν ἐκ τῶν ἀποστάσεων τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν διαστάσεων αὐτῶν πηγάζει ἡ έννοια τοῦ χώρου, ὡς ἐπίσης ἐκ τῶν διαρκειῶν τῶν φαινομένων ἢ έννοια τοῦ χρόνου. Κατὰ ταῦτα σχετικότης διαστάσεων πρὸς διαρκείας ταυτόσημον τῇ σχετικότητι χώρου πρὸς χρόνον.

Β'. ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Ἡ ἀρχὴ τῆς σχετικότητος ἔσχε σημαντικωτάτην ἐπιρροήν ἐπὶ

των νόμων των φυσικῶν φαινομένων. Θεμελιωδέσταται θεωρία θεωρούμεναι ἀκλόνητοι παράσταται ἀνάγκη ὅπως ἀναθεωρηθῶσι τελείως. Δὲν ἦτο δὲ δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως. Διότι οἱ μᾶλλον θεμελιώδεις νόμοι ἐκφράζονται συναρτήσεσι μηκῶν ἢ διαρκειῶν. Ἀλλὰ ταῦτα ἔπαισαν πλέον νὰ ἔχῃσι τὴν πρώτην αὐτῶν σταθερότητα ἐξαρτώμενα ἐκἀσποτε ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς ταχύτητος τοῦ παρατηρουμένου. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀϊνστάϊν καταβληθεῖσα προσπάθεια ὑπῆρξε νὰ καταστήσῃ καὶ πάλιν τοὺς φυσικοὺς νόμους ἀνεξαρτήτους τῶν στοιχείων τούτων καὶ ἰσχύοντας διὰ πάντα οἰονδήποτε παρατηρητὴν. Κατώρθωσε τοῦτο εἰσαγαγὼν στοιχεῖα χρόνου ἐν τῇ κατὰ χώρον καθορισμῷ καὶ στοιχεῖα χώρου ἐν τῇ κατὰ χρόνον καθορισμῷ. Δὲν μετεβλήθη ὅμως ἡ διατύπωσις μόνον τῶν φυσικῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσίαν οὗτοι ἠλλοιώθησαν, καὶ δὴ οἱ θεμελιωδέστεροι ὡς εἶναι οἱ νόμοι τῆς Μηχανικῆς, ἧτις ἀφορᾷ τὴν σπουδὴν τῆς κινήσεως τῶν σωμάτων καὶ τῶν προξενουστῶν ταύτην αἰτιῶν. Εἶναι δὲ αἱ κινήσεις τῶν σωμάτων ἐκ τῶν ἀπλουτέρων καὶ μᾶλλον θεμελιωδῶν φαινομένων, ὑπαισερχόμεναι εἰς τὰ συνθετώτερα, ὡς ἐκ τούτων δὲ τροποποιήσεις τῶν νόμων τῆς μηχανικῆς ἔχει διὰ τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν Ἐπιστημῶν σπουδαιοτάτην σημάσιαν.

Ἀλλὰ πρὶν ὁμιλήσωμεν περὶ τροποποιήσεων αὗτων ἴδωμεν πῶς εἶχον τὰ τροποποιούμενα σύμφωνα μὲ τὰ μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα.

Φαινόμενον βασικόν, ἀποτελοῦν ἀρχὴν γενικὴν ἐν τῇ σπουδῇ τῆς κινήσεως τῶν σωμάτων εἶναι ἡ ἀδράνεια. Πᾶν σῶμα εἶναι ἀδρανές, δηλ. δὲν δύναται ἀνευ αἰτίας τινός, χωρὶς νὰ ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ μία δύναμις, ν' ἀρχίσῃ νὰ κινῆται μόνον του, ἐὰν δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν μιᾶς δυνάμεως εὐρίσκεται ἐν κινήσει, παύη δὲ ἡ δύναμις νὰ ἐνεργῇ, τοῦτο δὲν δύναται νὰ σταματήσῃ, ἀλλὰ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ κινῆται κατ' εὐθείαν γραμμὴν μὲ τὴν ταχύτητα, τὴν ὁποῖαν εἶχε τὴν τελευταίαν στιγμὴν κατ' ἣν ἐνήργει ἡ δύναμις, καὶ θὰ κινῆται οὕτω ἐπ' ἀπειρον ἐὰν ἄλλη δύναμις δὲν τὸ ἀναγκάσῃ νὰ σταματήσῃ. Ἐν τῇ καθημερινῇ ἡμῶν βίῳ εἶναι δύσκολον νὰ παρατηρήσωμεν τὸ φαινόμενον τοῦτο, διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀπαλλάξωμεν τὰ κινητὰ ἡμῶν ἐκ τῶν ποικίλων ἀντιστάσεων τὰς ὁποίας ταῦτα εὐρίσκουσιν ἐν τῇ κινήσει των (ἀντιστάσεις ἀέρος, τριβαὶ διάφοροι κλπ.) καὶ αἰτίνες ἀναγκάζουν ταῦτα νὰ σταματήσουν εὐθὺς, ἢ μετ' ὀλίγον, ὡς παύση ἐνεργουσα ἢ κινουσα δύναμις. Ἡ ἀδράνεια εἶναι ὡς εἶπομεν κοινὴ δι' ὅλα τὰ σώματα, ποσοτικῶς ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλα. Ἐὰν μία δύναμις παραλάβῃ σῶμα ὀρισμένον ἐκ τῆς ἡμερίας καὶ ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα, εἶτα δὲ παύσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐνεργουσα, τὸ σῶμα τοῦτο καὶ ἀφοῦ ἐλευθερωθῇ τῆς ἐνεργείας τῆς δυνάμεως θὰ ἐξακολουθῇ νὰ κινεῖται μὲ τὴν ταχύτητα τὴν ὁποῖαν τῇ μετέδωκεν ἡ δύναμις, διατηρῶν πάντοτε σταθερὰν τὴν ταχύτητα

ταύτην, ἐφ' ὅσον ἄλλη δύναμις δὲν τὸ ἐπηρεάζει. Ἡ ἰδία ὅμως δύναμις ἐνεργουσα κατ' ὅμοιον τρόπον ἐπὶ ἄλλου σώματος καὶ ἐπὶ ἴσον χρονικὸν διάστημα δίδει εἰς αὐτὸ ταχύτητα διάφορον τῆς τοῦ πρώτου σώματος. (Ἐὰν ἡ ταχύτης τοῦ πρώτου ἦτο μεγαλύτερα, λέγομεν ὅτι τοῦτο παρουσίαζε μικροτέραν ἀδράνειαν τοῦ δευτέρου, διότι ἡ ἰδία δύναμις εὗρε μεγαλύτεραν εὐκολίαν νὰ τὸ κινήτῃ καὶ τῷ μετέδωκε μεγαλύτεραν ταχύτητα. Κατὰ ταῦτα ἕκαστον σῶμα παρουσιάζει ἰδίαν ἀδράνειαν, πρὸς μέτρησιν δὲ τῆς ἀδρανείας ταύτης ὀρίσθη δι' ἕκαστον σῶμα σταθερὸς ἀριθμὸς. Ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι μεγαλύτερος ἢ μικρότερος, τὸ σῶμα παρουσιάζει μεγαλύτεραν ἢ μικροτέραν ἀδράνειαν, ἐκλήθη δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος μᾶζα τοῦ σώματος. Ἐκ τῆς μάζης ἕκαστου σώματος ἐξαρτᾶται ἡ ἀνὰ ἐκάστην χρονικὴν μονάδα προκαλουμένη αὔξησις τῆς ταχύτητος αὐτοῦ, διότι ἐφ' ὅσον ἡ δύναμις ἐξακολουθεῖ ἐνεργουσα ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ταχύτης αὐτοῦ αὐξάνει. Εἶναι δὲ ἡ μετὰ τινα χρόνον ἀποκτωμένη ταχύτης καὶ ἀνόλογος τοῦ χρόνου, κατ' ὅν ἐνήργησεν ἡ δύναμις, διπλασιαζομένη, τριπλασιαζομένη κλπ., ἐφ' ὅσον ὁ χρόνος κατ' ὅν ἐνήργησεν ἡ δύναμις εἶναι διπλάσιος τριπλάσιος κλπ.

Ἐτερον θεμελιώδες καὶ γενικὸν φαινόμενον, ἀποτελοῦν γενικὴν τῶν σωμάτων ἰδιότητα εἶναι ἡ βαρύτης. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ σώματα πίπτουν ἐλκόμενα παρὰ τῆς γῆς, διότι ἡ γῆ ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν ἔλξιν τινά. Πόση ὅμως εἶναι ἡ ἔλξις αὕτη; θὰ ἦτο εὐλογον νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ἡ γῆ ἐξασκεῖ μίαν ἔλξιν κοινὴν καὶ ἴσην δι' ὅλα τὰ σώματα. Ἄν συνέβαινε τοῦτο, ἔπρεπε νὰ παρατηρηθῇ καὶ τὸ ἔξῃς σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀδρανείας: τὸ σῶμα τὸ ἔχον μεγαλύτεραν μᾶζαν ν' ἀποκτᾷ ταχύτητα μικροτέραν τοῦ ἔχοντος μικροτέραν μᾶζαν, κατόπιν τῆς ἐπὶ ἴσον χρόνον ἐνεργείας τῆς ἔλξεως τῆς Γῆς, ἧτοι τὸ μεγαλύτερας μάζης σῶμα νὰ πίπτῃ βραδύτερον τοῦ μικροτέρας. Ἀντὶ τούτου παρετηρήθη ὅτι ὅλα τὰ σώματα πίπτουν μὲ τὴν ἰδίαν ταχύτητα, ὅταν εὐρεθῶσιν ἀπηλλαγμένα τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἐν κενῷ δηλ. χώρῳ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑποθεθῇ ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγαλύτερας μάζης σώματος ἡ γῆ ἐξασκεῖ μεγαλύτεραν ἔλξιν καὶ ἐπὶ τοῦ μικροτέρας μικροτέραν, συμψηφίζομένης οὕτω τῆς διαφορᾶς τῶν μαζῶν ὥστε νὰ ἐπέρχεται ἰσοταχὴς πτώσις. Τὴν ἔλξιν ἣν ἡ γῆ ἐξασκεῖ ἐπὶ ἕκαστου σώματος καλοῦμεν βάρος τοῦ σώματος τούτου. Κατὰ ταῦτα τὸ μεγαλύτερας μάζης σῶμα εἶναι βαρύτερον τοῦ μικροτέρας, τὸ ἔχον διπλάσιαν, τριπλασίαν μᾶζαν ἔχει καὶ βάρος διπλάσιον τριπλάσιον κλπ. Ἀλλ' ἡ ἔλξις τῆς Γῆς δὲν περιορίζεται ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς σωμάτων μόνον, αὕτη ἔλκει τὴν Σελήνην καὶ ἔλκειται παρ' αὐτῆς, ἔλκει τὸν ἥλιον καὶ ἔλκειται παρ' αὐτοῦ, ἐν γένει δὲ ὅλα τὰ σώματα ἔλκονται μεταξύ των ἀμοιβαίως ἐκαστοῦ ἀνταποδίδοντος εἰς ἕκαστον τὴν ἔλξιν ἣν παρ' αὐτοῦ δέχεται.

Οὕτω καὶ τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς σώματα δὲν ὑφίστανται μόνον τὴν ἑλξιν ταύτην, ἀλλ' ἔλκει ἕκαστον μετὰ ἰσῆς δυνάμεως τῆς Γῆν. Ὅ,τι δὲ εἶδομεν ὅτι ἰσχύει διὰ τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς σώματα—ἑλξιν ἀνάλογος πρὸς τὰς μάζας των—ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ἐκτὸς ταύτης οὐράνια σώματα, ἦτοι ταῦτα ἔλκονται μεταξύ των τόσο ἰσχυρότερον ὅσον μεγαλύτεραι εἶναι αἱ μάζαι των, ἀναλόγως δηλ. τῶν μαζῶν των. Ἐπειδὴ δὲ τὰ σώματα εὐρίσκονται εἰς διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεις, εὐρέθη καὶ διευτυπώθη ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος ὅτι ἡ μεταξὺ δύο σωμάτων ἑλξιν εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος τοῦ τετραγώνου τῆς ἀποστάσεώς των, ἦτοι ἂν αὕτη γίνῃ τὸ ἡμισυ ἢ τὸ τρίτον τῆς ἀρχικῆς, ἡ ἑλξιν γίνεται τετραπλασία ἢ ἐνεαπλασία τῆς ἀρχικῆς. Ὁ νόμος οὗτος ὁ καθορίζων τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως μεθ' ἧς ἔλκονται δύο τυχόντα σώματα, ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος, κατόπιν τῶν παρατηρήσεων τοῦ Κεπλέρου ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἐξηγεῖ τὰς τελευταίας ταύτας καὶ ἀποτελεῖ—ἀπετέλει δηλ. μέχρι σήμερον—τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς οὐρανοῦ μηχανικῆς. Τούτου τοῦ νόμου τὴν ἀκρίβειαν καὶ τῆς θεωρίας τῆς παγκοσμίου ἑλξεως τὴν ἀλήθειαν ἀμφισβητεῖ ἤδη ὁ Ἀϊνστάϊν ἐξηγῶν τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ θεωρίας, ἀπορροίας τῆς περὶ σχετικότητος θεωρίας, ὑπολογίζων ἀκριδέστερον δι' ἰδίου νόμου τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Πρὶν ὅμως ἐξετάσωμεν τῆς νέας θεωρίας τὰς ἀντιλήψεις δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἀναφέρωμεν τινὰ περὶ Ἐνεργείας, τῆς ὁποίας θὰ ἴδωμεν παρακατιόντες τὰς ιδιότητάς. Ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας, ἐκ τῆς προσπάθειας ἢν καταβάλλομεν πρὸς μετακίνησιν σώματός τινος, εἶναι γνωστὴ ἡ ἔννοια τοῦ «ἔργου». Ἐν τῇ μηχανικῇ ὅταν δυνάμις τις μετακινήῃ ἐν σῶμα λέγομεν ὅτι παράγεται ἔργον. Διὰ τῆς μυϊκῆς π. χ. δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου ἀνυψοῦντος βαρὺ τι σῶμα παράγεται ἔργον, ἡ ἀνύψωσις αὐτῆ εἶναι μηχανικὸν ἔργον. Εἶναι γνωστὸν ἐπίσης ὅτι διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τις διπλάσιον βάρος, ἀνάγκη νὰ καταβάλλῃ διπλάσιαν δυνάμιν, ἢ διὰ ν' ἀνυψώσῃ τὸ ἴδιον σῶμα εἰς διπλάσιον ὕψος, ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλλῃ κόπον διπλάσιον. Ἐν τῇ μηχανικῇ μετρεῖται τὸ ἐκάστοτε παραγόμενον ἔργον, λέγομεν δὲ ὅτι καὶ μόνον ἡ δυνάμις ἂν διπλασιασθῇ τοῦτο διπλασιάζεται ἢ καὶ μόνον ἡ ἀπόστασις ἂν διπλασιασθῇ τοῦτο διπλασιάζεται.

Εἴπομεν ὅτι διὰ ν' ἀνυψωθῇ βαρὺ τι σῶμα θὰ παραχθῇ ἔργον τι τόσο μεγαλύτερον εἰς ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μεγαλύτερον ὕψος φθάσῃ τοῦτο. Ἄν ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτοῦ ἀφεθῇ τὸ σῶμα νὰ καταπέσῃ πάλιν ἢ πτώσῃ αὐτοῦ παράγῃ ἔργον, διότι δύναται πίπτειν τὸ σῶμα νὰ κινήσῃ ἄλλο ἢ νὰ συντρίψῃ σκληρὸν ἀντικείμενον καὶ διότι κατὰ τὸν ὀρισμὸν μία δυνάμις (ἢ βαρύτης) μετετέπιε ἐν σῶμα. Πρὶν ὅμως ἀνυψωθῇ ἐκ τοῦ ἐδάφους τὸ σῶμα δὲν ἦτο προφανῶς εἰς θέσιν νὰ πα-

ραγάγῃ τὸ ἔργον ὅπερ ἐν τῇ πτώσει τοῦ παρήγαγε. Κατ' ἀκολουσίαν τὸ καταβληθὲν πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἔργον εἶναι ἐκεῖνο εἰς ὃ τὸ σῶμα ὀφείλει τὴν ἰκανότητα ἢν ἔσχε νὰ παραγάγῃ ἔργον κατὰ τὴν πτώσιν του. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἡ καταβληθεῖσα προσπάθεια, τὸ καταβληθὲν πρὸς ἀνύψωσιν ἔργον δὲν ἀπωλέσθη, ἀλλ' ἐναποταμιευθὲν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ σῶματι, εὐρισκομένῳ ἐν ἀνυψώσει, ἀπεδόθη μόλις ἀφέθη νὰ καταπέσῃ τοῦτο. Τὸ ἐν ἐναποταμιεύσει τοῦτο ἔργον, ἐν ἄλλοις λόγοις ἢ ἰκανότης τοῦ ἐν ἀνυψώσει σώματος ὅπως παραγάγῃ ἔργον, ἐκλήθη ἐνέργεια. Ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον ἐννοοῦμεν τὴν ὑπὸ ὄρισμένας περιστάσεις δυνατότητα παραγωγῆς ἔργου. Οὕτω αἱ πτώσεις τῶν ὑδάτων, ὁ ἠλεκτρισμός, ἡ θερμότης εἶναι μορφαὶ ἐνεργείας, καθόσον ἐκ τούτων δύναται νὰ παραχθῇ ἔργον. Διακρίνομεν λοιπὸν μηχανικὴν ἐνέργειαν (πτώσις σώματος), ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν (κίνησις δι' ἠλεκτρισμοῦ), θερμαντικὴν ἐνέργειαν (κίνησις ἀτμομηχανῶν), χημικὴν ἐνέργειαν (ἐνέργεια δυναμίτιδος), ἦτοι διαφόρους μορφὰς ἐνεργείας, αἵτινες δύνανται καὶ νὰ ἐναλλαχθῶσι μεταξύ των, ὡς π. χ. ἡ ἐνέργεια τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἦτις ἐν τῇ πυρακτώσει δι' αὐτοῦ τῶν σωμάτων μεταβάλλεται εἰς θερμαντικὴν. Κατὰ ταῦτα καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἡλιακοῦ φωτός περιέχει μέγα ποσὸν ἐνεργείας. Ἄδιαφύρως λοιπὸν λέγοντες ἐνέργειαν δυνάμεθα νὰ ἐννοῶμεν οἵανδήποτε τῶν μορφῶν τούτων.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ ΑΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

(Μετάφρασις Ἀργύρη Ἐφταλιώτη)

*Σιωπηλὸς, μὲ τοὺς γρόνθους σιὰ δόντια, μὲ ράχη σκυμμένη,
μέσ σιῶν δυό του φτερῶν τυλιγμένος τῇ σκέπῃ,
πάνω σὲ ἄκρη βουνοῦ ποῦ τὰ χιόνια κρατοῦν σκεπασμένη,
μὲ νυχτιά ὁ Κατάρτος στέκει καὶ βλέπει.*

*Τῆς γῆς κάτω ἀπλώνονται οἱ μαῦροι κι' ἀτέραντοι κάμποι,
τὶς στεριές τῆς οἱ θάλασσοι δέρονται μὲ λύσσα
ἀπὸ πάνω οὐρανὸς μὲ τὸ σύμπαν δλόφωτος λάμπει.
μὰ αὐτὸς μόνον τῇ τριεσβαθῇ βλέπει τῇ πίσσῃ*

*Τὰ αἱματόστιχτα μάτια του ἴσια τὸ βόθρο κυτιάζουν,
ποῦ τὸν ἔχει ἡ Ζωὴ μὲ φορτοῦνες γεμάτο,
ποῦ ἀνθρώποι καὶ ζῶα μυριάδες γεννιοῦνται καὶ βράζουν,
σὲ ὠρμισμένων αἰώνων τὸν ἥσκιο ἀποκάτω.*

Ἰωαννά! ταπεινότατ' ἀκούει κι' ανεβαίνουν σμιγμένα,
μὲ φοριάδων κραυγές, μ' ἐπινίκια τυράννων,
παρχαλία λιῶν τοῦ σταυροῦ θλιβερά, ἀπελπισμένα,
καὶ δικαίων ποῦ ὁ βόρβορος πνίγει τῶν πλάνων.

Τέτοιος πένθιμος ἤχος ποῦ ἀπ' τοῦ ἄμοιρου κόσμου τὸ στόμα,
βγαίνει ἀφότου γεννήθη καὶ φέγγει φῶς μέρας,
πυρὸ ἀδάμαστος, ἄγριος, βαρὺς κι' ἀπ' τὸ μῖσός του ἀκόμα,
ὀλοτρόγυρα βόιζε στ' ἀθάνατο τέρας.

Στοὺς δυσμέτρητους χρόνους ποῦ ἡ πρώτη του δόξα φωτοῦσε
τὴν αὐγὴ τ' οὐράνοῦ—μ' ἓνα πήδημα φτάνει,
καὶ τῆς μαύρης του μοίρας τὴ φρίκη καθὼς ἐθωροῦσε,
τὰ θεότρανα σπλάγχνα του ρῆγος τὰ πιάνει.

Στρεφοαπλώνει τὰ χέρια, ζαρώνει τὰ νύχια καὶ κράζει
τῶν οὐνείρων ὁ πρῶτος, τ' ἀρχαῖο τὸ θῦμα,
κι' ἡ φωνὴ του πυρὸ πέρα ἀπ' τοὺς ὁμορφους κόσμους τραντάζει,
ποῦ τοὺς λούζει τοῦ ἡλίου τ' ἀπέραντο κύμα.

«Οἱ μονότονες μέρες—βροχὴ φοβερή!—πλημμυροῦνε
τὴν αἰώνια ζωὴ μου καὶ δὲν τὴν γεμίζουν.
Περηφάνεια, χολή, ἀπελπισία—τοῦ κάκου μὲ σκοῦνε.
Ἦς κι' οἱ ἀγῶνες κι' οἱ λύσσεις βαραίνουν, συγχύζουν».

Ὅσο ψεύτρα καὶ πλάνα ἡ ἀγάπη, ἄλλο τόσο τὸ μῖσος!
Ἦπια θάλασσα ἀπ' ἄγωνα δάκρυα καὶ πάθια
Κεραυνοὶ καὶ μυριόκοσμοι! πέστε, πλακῶστέ με κι' ἴσως
ὁ ἄγιος ὕπνος μὲ πάρη στὰ μαῦρὰ του βάρδια.

Κι' οἱ δειλοὶ ποῦ εὐτυχοῦν κι' οἱ φτωχοὶ κολασμένοι, ὡς τοῦ
τοῦρανοῦ θὲ νάκοῦν τὰ λαμπρὰ τότες ὕψη [τρίτου
ν' ανεβαίνῃ φωνή: Σαταναῖς δὲν ὑπάρχει! Παζὶ του
καὶ τὸ ἔργο τῶν ἕξι μερῶν θὲ νὰ λείψῃ».

K. A. ΧΑΡΙΤΑΚΗ παιδίατρον

ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΚΑ

II. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

1. ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΑ.—Σκοπὸς τῆς Παιδολογίας εἶναι νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ γεγονότα τῆς βιολογίας τοῦ παιδιοῦ. Πε-

ριλαμβάνεται δὲ εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην ὅλη ἡ ἔκτασις τῆς Φυσιολογίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας καὶ παθολογίας τοῦ παιδιοῦ. Ὡς αἴτιον τοῦ σκοποῦ τούτου φέρεται μόνον ἡ ἱκανοποίησις τῶν νοητικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀξιώσεων τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδαμῶς ἐπομένως ἐνδιαφέρεται ἡ Παιδολογία διὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ Παιδιατρικὴ ἢ Παιδοκομία, ἢ Παιδαγωγικὴ καὶ ἢ Παιδοδικαστικὴ.

Εἶναι δὲ ἡ Παιδολογία εἰδικὴ βιολογικὴ ἐπιστήμη πλήρης καὶ αὐτόνομος.

Ὡς μετὰ χρησιμοποιοῖ τὸ πείραμα καὶ τὴν παρατήρησιν προσλαμβάνουσα μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὴν πειραματικὴν ἰδίαν ψυχολογίαν.

2. ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ.—Ἡ Παιδιατρικὴ ἢ ὁποία κακῶς ἐκλαμβάνεται σήμερον ὡς κλάδος τῆς ἰατρικῆς, εἶναι ἰδίαν εἰδικὴ ἰατροπαιδολογικὴ ἐπιστήμη μὲ κλάδους τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν πρὸς τοὺς τῆς ἰατρικῆς τῶν ἐνηλίκων: Κλινικῆς ἰατρικῆς, κλινικῆς χειρουργικῆς, ὠτορινολογίας, ψυχιατρικῆς καὶ νευρολογίας κλπ.

Εἶναι δὲ πολὺ ὀλίγον προσδευμένη εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν ὡς ἐκ τῶν πολλῶν παιδικῶν ἡλικιῶν καὶ τῶν ποικίλων συνθηκῶν τῆς ὁποίας ἐπιφέρει πρὸς τὴν παιδικῶν ὀργανισμῶν ἢ διηγετικῆς ἀνάπτυξιν τοῦ παιδικοῦ ὀργανισμοῦ καθ' ὅλου καὶ ἐν μέρει καὶ ἡ ἔλλειψις γεννητικῆς λειτουργίας. Διαιρεῖται σήμερον ἡ παιδιατρικὴ εἰς τρεῖς συγκεκριμένας εἰδικότητας:

α') Εἰς τὴν Παιδιατρικὴν τῆς βρεφικῆς ἡλικίας δυναμένης νὰ ὑπολογισθῇ ὅτι διαρκεῖ μέχρι τοῦ 18ου μηνός, διὰ τοῦτο δὲ καὶ πρέπει νὰ ὀνομάζεται Βρεφιατρικὴ.

β') Εἰς τὴν παιδιατρικὴν τῆς νηπιακῆς ἡλικίας δυναμένης νὰ ὑπολογισθῇ ἀπὸ τοῦ 18ου μηνός μέχρι τοῦ 4ου ἔτους.

γ') Εἰς τὴν σχολιατρικὴν ὅτε τὸ παιδί ζῇ ἀπὸ τοῦ νηπιαγωγείου μέχρι τοῦ σχολείου ὑπὸ ἰδίας συνθήμας, ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ 15ου ἔτους τῆς ἡλικίας ὅτε λογίζεται ὅτι λήγει ἡ παιδικὴ ἡλικία.

Σκοπὸς τῆς Παιδιατρικῆς εἶναι ἡ θεραπεία τῶν παιδικῶν νόσων καὶ παθήσεων χρησιμοποιοῖ δὲ ὡς μετὰ ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς θεραπευτικῆς, φαρμακευτικῆς, χειρουργικῆς, φυσικῆς καὶ ὑγιεινολογικῆς.

3. ΠΑΙΔΟΚΟΜΙΑ.—Ἡ Παιδοκομία εἶναι ἐπιστήμη νέα, ἢ ὁποία καθὼς τὴν περιγράφει ὁ δημιουργὸς τῆς παιδίατρος Pinard σπουδάζει ὅλας τὰς συνθήμας τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν γονιμοποίησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τὸν ἐξευγενισμὸν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Τὴν διαιροῦν εἰς τρεῖς περιόδους:

α') Εἰς τὴν πρὸ τῆς γονιμοποιήσεως παιδοκομίαν, κατὰ τὴν

όποιαν ή επιστήμη πρέπει να δώσει όλα τα διδάγματα εις τε την κοινωνίαν, τα άτομα και τους νομοθέτας, διὰ να παρασκυάσουν και επιδλέψουν αὐστηρῶς τὴν υγείαν τῶν γεννητόρων χάριν τῶν μελλόντων να γεννηθοῦν τέκνων (σύφιλις, φυματίωσις, ἀλκοολισμὸς), να κατευθύνουν δὲ τὸ ἐνστικτον τῆς ἀναπαραγωγῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ εις ὁδὸν φυσιωτέραν. Ἐπὶ τούτου ἀνεπτύχθη ἤδη σχολὴ ὀλόκληρος ἡ τῶν εὐγενιστῶν ἢ εὐγονιστῶν (eugéniste) με σκοπὸν τὸν ἐξυγιάνειν καὶ ἐξευγενιστῶν τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους, θάσιν ἔχοντα τὴν ἀωοφυγὴν ἀπὸ παθολογικῶν κληρονομικότητων και τὴν ἀνάπτυξιν και ὑπέθαλψιν τῶν περιπτώσεων ἐπιλογῆς.

β') Εἰς τὴν ἀπὸ τῆς γονιμοποιήσεως μέχρι τῆς γεννήσεως παιδοκομίαν, εις τὴν υγιεινὴν δηλαδὴ τῆς κηύσεως. Ἡ ἔγκυος γυνὴ πρέπει να διαφωτισθῇ και να προστατευθῇ χάριν τῆς υγείας τοῦ ἐμβρύου. Ἐπ' αὐτοῦ ἤρξατο να ἐπηρεάζεται ἡ σχετικὴ δημοσιονομικὴ νομοθεσία εις ἅπαντα τὰ Κράτη. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ ἤδη προστατεύεται ἐπισήμως ἡ ἔγκυος ἐργάτρια και ἔγκυος διδασκάλισσα.

γ') Εἰς τὴν ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ 15ου ἔτους Παιδοκομίαν, ὑποδιαιρουμένην εις τὴν βρεφοκομίαν (8—18 μηνῶν), εις τὴν νηπιοκομίαν (11]2 ἔτους—4 ἔτους) και τὴν σχολικὴν υγιεινὴν.

Ἡ Παιδοκομία χρησιμοποιεῖ ἅπαντα τὰ σύγχρονα διδάγματα τῆς υγιεινῆς, ἀντλεῖ δὲ σπουδαίας πληροφορίας ἐκ τῆς στατιστικῆς νοσηρότητος και θνητότητος τῶν παιδικῶν ἡλικιῶν, ἐκ δὲ τῶν ἀριθμῶν οἱ ὁποῖοι ἀπέδειξαν ὡς ὀρθὰς τὰς υγειονομικὰς ταῦτας ιδέας προτεδῶθη μέγα κύρος κατὰ τὰ τελευταία ταῦτα ἔτη εις τὴν Παιδοκομίαν.

Πρώτιστα βιολογικὰ ἀξιώματα θεωροῦνται τὰ ἐξῆς τρία: α') Ἡ σύγχρονος σύνθεσις τῆς οἰκογενείας εἶναι προστατευτέα. β') Ἡ καρδία και τὸ γάλα τῆς μητέρας δὲν ἀντικαθίστανται ποτέ. γ') Ὅποιος ἀποχωρίζει τὸ παιδί και ἰδίᾳ τὸ θρέφος ἀπὸ τὴν μητέρα του, τὸ ὀδηγεῖ εις πιθανώτατον θάνατον.

Ἡ Παιδοκομία ἐπηρέασεν ἐσχάτως και τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν τῶν Σοβιετ τῆς Ρωσίας, μέλλει δὲ να ἔχη σπουδαιοτάτας συνεπειὰς διὰ τὴν βιολογικὴν ἐξέτασιν τῆς ἀνθρωπότητος.

4. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ.—Περὶ ταύτης θεμελιούται καθ' ἑκάστην ἡ ἐπιστημονικὴ ἀντίληψις ὅτι ἄνευ τῆς πραγματικῆς και ἀμέσου γνωριμίας τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ φυσιολογικῆς, ψυχολογικῆς (πειραματικῆς τὸ πλεῖστον) και ἐπὶ τινῶν περιπτώσεων παθολογικῆς ἀπόψεως, εἶναι ἄγονος και ἀδύνατος πᾶσα ὀρθὴ ἐπιρροή, ὡς εἶναι ἀνεπιστημονικὴ πᾶσα γενικὴ ἀρχὴ ἀγωγῆς και πᾶσα εἰδικὴ μέθοδος διδασκτικῆς και παιδονομίας ἄνευ τοῦ πειραματικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς ἰδίας φύσεως τοῦ παιδιοῦ ἐξ οὗ προέκυψεν ἡ σύγχρονος Πειραματικὴ Παιδαγωγικὴ.

Σκοπὸς τῆς Παιδαγωγικῆς ἔστω ἡ βαθμιαία, ἀβλαβὴς και συστηματικὴ ἐπιρροή ἐπὶ τῇ θάσει ἡλεγμένων γενικῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ και νευροψυχικοῦ συνόλου τοῦ παιδιοῦ.

Ὡς μέσα δύνανται να χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ παιδαγωγικὰ μέσα με θάσιν ὅτι τὸ παιδί εἶναι ἴδιος βιολογικὸς ὀργανισμὸς, ξεχωριστὸς ἀπὸ τὸν ἐνήλικον ἄνθρωπον και ὅτι διὰ να ἐπηρεάσωμεν τὴν τοιαύτην του φύσιν ὑποχρεούμεθα να τὴν γνωρίσωμεν ἀμέσως και πραγματικῶς.

5. ΠΑΙΔΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ.—Ἡ Παιδοδικαστικὴ τέλος ἀνεφάνη και ὄρᾳ ἀφ' ἧς ἀκριβῶς ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὸ παιδί ὡς ἰδίᾳ βιολογικὴ και κοινωνικὴ ὑπόστασις ἔχει ἀνάγκην ἰδιοῦ δικαίου ποινικοῦ τε και πειθαρχικοῦ. Ἐκ τούτου ἐπηρεάζεται ἡδη ἡ παρὰ τῇ Παιδαγωγικῇ Παιδονομία. Ὡς θάσις τοῦ πρακτικοῦ τούτου κλάδου ἐλήφθη ἡ ἀρκετὰ προοδευμένη Παιδολογικὴ διακλάδωσις ἐπὶ τῆς ψυχοπαθολογίας τοῦ παιδιοῦ (ἀνώμαλα και ἐγκληματικὰ παιδιὰ) διὰ τὴν ὁποῖαν και ἰδίαν μελέτην σύντομον ἀφιερῶσαμεν πέρσι εις τὸ περιοδικὸν «ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΑ» και ἰδίαν τακτικὴν στήλην ἰδρύσαμεν ἐκεῖ ἐξετάζουσαν τὴν σχετικὴν διεθνή κίνησιν. Ἡδη ἐσχάτως εις τὰ πλεῖστα πεπολιτισμένα κράτη ἰδρύθησαν ἰδία Παιδοδικεῖα εἰδικῶς ἀπονέμοντα τὸ δίκαιον εις τὰ παρεκτρεπόμενα και ἀδικούντα παιδιὰ.

Σκοπὸς τῆς Παιδοδικαστικῆς θετέος ἡ πρόληψις τοῦ ἐγκλήματος και τῶν λοιπῶν ἀδικημάτων παρὰ τοῖς ἀνηλίκους.

Χρησιμοποιεῖ δὲ ὡς μέσα τὸν περιορισμὸν, τὴν ἐπίδλεψιν, τὴν προστασίαν και ἡπια μέσα ἀγωγῆς.

ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

(Σκημὴ ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴν)

Ἐμάντευσα ἀορίστως ὅτι τὸ μεῖδιμα τὸ ὁποῖον τόσον ἐπόθουν να ἴδω ἐπανερχόμενον εις τὰ χεῖλη μιᾶς πολυγαπημένης μορφῆς, τὸ ψωμὶ ἐκείνων ποῦ ἐπερίμεναν ζωντάρφανοι ἐκεῖ κάτω, εὐρίσκειτο μέσα εις τοὺς καθδραλιστικὸς αὐτοὺς ἀριθμοὺς, τῶν ὁποῖων δὲν ἐνοῦσα τὴν σημασίαν.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἔφερον εις τὸ δωμάτιόν μας λεπτήν μπρουντζίνην ἄλυτιν διηρημένην εις πολλὰ ἴσα μέρη και μακρὸν τεσσάρων ἔως πέντε μέτρων ξύλινον πῆχυν φέροντα ἐντομὰς.

—Εἶναι τὰ ἐργαλεῖα τῆς καινούργιας μου δουλειᾶς, εἶπε.

—Διὰ μιᾶς ἔπεσαν ὁ πέπλος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἐλύθη τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὸν πατέρα μου. Ἦννόησα διατὶ ἐγένετο ἄφαντος κάθε ἡμέραν. Ἐσπούδαζε τὴν νέαν του τύχη, τὴν στιμάρα. Ἦννόησα τί ἦτο τὸ βιβλίον τὸ γεμάτο ἀριθμοὺς καὶ ἀντέγραφα. Ἦτο οἰνομετρικὸς πίναξ.

Ἴσως ὅμως δὲν εἰξεύρεις τί εἶναι ἡ στιμάρα· εἶναι καταμέτρησης τῶν κρασιῶν ἀναλόγως τῶν διαστάσεων τῶν βαρελιῶν. Ὁ τρόπος αὐτὸς, μὲ τὸν ὁποῖον ὑπολογίζεται ἀκριβέστατα μέσα εἰς τὰ βαρέλια, ἀνευ ζυγίσσεως, ἢ ποσότης τοῦ οἴνου, ὡς ὑγροῦ σώματος ἀνεξαρτήτως τῆς πυκνότητος ἢ ἀραιότητός του, εἶναι ἀκόμη εἰς χρῆσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ καυμένος ὁ πατέρας μου ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ ἔχη ἰδικὰ του κρασιὰ, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ ζήσει μετῶν τὰ ξένα!...

Ἄλλ' ἐγὼ—πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω—δὲν ἠὲ χαριστήθη διόλου ἀπὸ τὸ νέον αὐτὸ ἐπάγγελμα. Ὁ πατέρας μου ὑπῆρξε μεγαλέμπορος. Ἦτο ἀπὸ τοὺς προύχοντας τοῦ τόπου μας· ἦτο ἀπὸ τοὺς ὀλίγους, τοὺς ὁποίους ὁ Δεσπότης τὴν νύκτα τοῦ Πάαχα μετὰ τὴν εὐχὴν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, ἐπροσκάλει εἰς τὴν Μητρόπολιν διὰ νὰ τοῖς προσφέρει ὀρνιθόζωμον. Καὶ τώρα, κατήχησε νὰ γίνῃ στιμάρατζης. Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐξητελίστημεν διὰ παντός. Ὅτι ἐκατρακυλήσαμεν διὰ μιᾶς πολλὰς βαθμίδας, ὅτι ἐκρημνίσθημεν πολὺ χαμηλὰ.

Ὁ πατέρας μου—ἴσως διότι εἶχε πάντοτε τὰ μάτια του ἐστραμμένα πρὸς τὴν ψυχὴν μου—ἀνεγίνωσκε εὐκολὰ εἰς αὐτὴν. Ἐμάντευσε τὰς σκέψεις μου, καὶ χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε, μὲ ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκεῖ. Εἰς μιαν ἀπὸ τὰς ἀστραπιαίας ἐκείνας στιγμᾶς, εἰς τὰς ὁποίας φθάνομεν διὰ μιᾶς εἰς τὸ βῆθος τῶν πραγμάτων καὶ βλέπομεν ἔξαφνα ὡς ἀναδύοντες, εἶδα εἰς τὸ σιωπηλὸν ἐκεῖνο βλέμμα ὄλην τὴν ἡρωικὴν θυσίαν μὲ τὴν ὁποίαν μετέβαλε κοινωνικὴν τάξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐδάμασε τὴν ἀξιοπρέπειαν ὀλοκλήρου ζωῆς διὰ νὰ μᾶς ζήσει καὶ ἔσकुψα τὴν κεφαλὴν μου ἐρυθριῶν, καὶ ἐντράπην διὰ τὴν σιωπὴν μου.

Ἐφῆσεν ἡ ἐπίσημος ἡμέρα. Ὁ πατέρας μου ἔλαβε τὴν ἄδειαν καὶ τὴν ἐπαύριον ἐμελλε ν' ἀρχίσῃ τὸ νέον ἐπάγγελμα. Τί παραμυθὴ γεμάτη προσδοκίαν, ἐλπίδα, ἀμφιβολίαν, λαχτάραν!...

Τὴν ἄλλην ἡμέραν πρῶτ' πρῶτ' ἀφοῦ μ' ἐφίλησε μὲ ἤθος ἀποχαίρεισμοῦ ἀνθρώπου μεταβαίνοντος εἰς μάχην, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του καὶ ἔφυγεν. Οὐδέποτε ἡμέρα μοῦ ἐφάνη τόσο μακριά. Ἐπήγα εἰς τὸ σχολεῖόν μου· ἀλλ' ἐνῶ ἐκαθήμεν ἐπὶ τοῦ θρανίου τῆς Μεγάλης Σχολῆς, ὁ νοῦς μου ἦτο ἐκεῖ. Πόσον ἀγῶνα κατέβαλεν ἡ δυστυχὴς κεφαλὴ μου νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν τῆς εἰς ὅσα ἔλεγαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Σπαθάρης καὶ ὁ Ἀριστοκλής!...

Τέλος πάντων ἐβράδυνασε. Τὸν ἐπρόσμενα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, φαῖδρὸν, ἀκτινοβολοῦντα, ἐκβάλλοντα μακρὸν στενάγμὸν ἀνακουφίσεως. Ἦλθε κάτωχρος, σχεδὸν κλονούμενος, τρικιλίζων καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἔξωγραφίζετο ἄρρητος πόνος.

—Πατέρα! πατέρα! ἀνέκραξα ἀνατιναχθεῖς.

—Ἄχ, παιδί μου, παιδί μου!... Ἡ τύχη δὲν ἐκουράσθη νὰ μὲ κατατρέχῃ!... Δὲν μὲ παίρνουν νὰ μετῶ... κανένας δὲν μὲ προσκαλεῖ... Ἐκεῖνος ὁ Ἀρτέμιος ὁ στιμάρατζης, μὲ κατηγόρησε παντοῦ πῶς δὲν ἠξεύρω διόλου τέχνη, πῶς ἡ τέχνη δὲν μανιάνεται στὰ γεροντάματα... Ὅλοι ἐμουδίασαν, ἐπάγωσαν, κανεὶς δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην, ὅλοι δρόθησαν ἐμπρὸς μου ξένος!

Τότε μὲ κατέλαθεν ἀπερίγραπτος ἀγωνία. Αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις του εἶχον τότε ταυσιῆ, ὥστε ὑπῆρχε φόβος μὴ θραυσθοῦν. Ἐφοβούμεν μὴ τὸν ἴδω ἔξαφνα ἐξηπλωμένον κάτω, διὰ παντὸς ἠττημένον εἰς τὴν ἐσχάτην αὐτὴν πλῆγν του μὲ τὴν Μοῖραν. Ὅταν ἐδράδυνε τὴν ἐσπέραν νὰ ἔλθῃ ἐξηρχόμενη εἰς τὴν θύραν, εἰς τὸν δρόμον, καὶ ἐπιρίμενα!...

Ἐπέρασαν τρεῖς τέσσαρες ἡμέραι, ἡμέραι μαυραὶ, ἡμέραι ἀπελπισίας!...

Ἀγατάκτησις, θυμὸς, μῖσος μὲ κατελάμβανε ἐναντίον ὄλων. Τότε πρῶτην φορὰν ἐνόησα πόσον ἀνηλεὴς εἶναι ὁ κόσμος πρὸς τὴν δόνην τοῦ ἄλλου. Ὁ δρόμος ποῦ φέρεῖ εἰς τὴν καρδίαν εἶναι φραγμένος ὄλος ἀπὸ τὸ ἐγὼ καὶ δὲν μένει τόπος νὰ περάσῃ ὁ ξένος πόνος... Ψευδοχριστιανοί! ποῦ τὸ ἅγιον μύρον τοὺς ἔμεινε ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιδερμίδα καὶ δὲν ἐφθασεν εἰς τὴν ψυχὴν τοὺς νὰ τὴν ἀναγεννήσῃ!...

Ὁ! ἔδλεπαν ἕνα ἄνθρωπον νὰ παραδαίρῃ, ἔδλεπαν πῶς ἐξηπλήθησαν αἱ δυνάμεις του καὶ ἐπνίγετο καὶ δὲν τοῦ ἔρριπτον ἐν σωσίδιον.

Εὐτυχῶς αἱ δυνάμεις τοῦ πατέρα μου δὲν εἶχον ἐξαντληθῆ. Εἶχε τὴν ἐσχάτην κόπωσιν τῶν ἀπελπισμένων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερέντασιν, τὸν παροξυσμὸν τῆς προσπάθειας πρὸς σωτηρίαν, ποῦ δίδει ἐνίοτε ἡ ἀπελπισία. Οὐδὲ στιγμὴν ἐσκέφθη νὰ παραδώσῃ τὰ ὄπλα... Ἐτρεχεν ἀπὸ τὴν αὐγὴν εἰς τὴν Κρασόσκαλαν, μετῶν ἀνευ ἀμιοδῆς, προταλῶν, προβάλλων στοιχήματα ὅτι ἐμέτρει ἀκριβῶς.

Ὅσον ζῶ δὲν θὰ λησιμονήσω μιαν ἐσπέραν. Ἦλθεν ἔξαφνα εὐκίνητος, ὡς νὰ ἐγινε νεώτερος εἰκοσι ἔτη, μὲ σῶμα ἀνωρθωμένον μὲ ὀφθαλμοὺς ἀστράπτοντας, μὲ πρόσωπον ἀκτινοδοῦν. Αἱ ρυτίδες του ἐγέλων. Ἐκφρασις ψυχικῆς ἀγαλιάσεως ἀνεξωογόνει· ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ του.

Εἶχε κερδίσει δύο μετ' ἑτήτα τὰ εἶδα εἰς τὸ χέρι του στίλβοντα... Εἶχεν ἐργασίαν αὐριον, μεθαύριον, ὄλην τὴν ἐβδομάδα. Οἱ Κουμιῶται, οἱ Σαμιῶται, οἱ Ἀρτακηνοί, οἱ Γανοχωφίται ὅλοι εἰς τὴν

Κρασόκαλαν εἶδαν, ἔβαλαν τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἴλων, ἐπέισθησαν. Ἐνας ἄνθρωπος τῆς ἰδικῆς του μορφώσεως ἤμποροῦσε μόνον νὰ κάμῃ ἀκριβῶς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς στιμάρας καὶ ὄχι ἐμπειρικοὶ ἀναλάβητοι.

Εἶχε κερδίσει δύο μετζίτια... μοῦ ἐφαίνοντο ὡς τὰ πρῶτα λάφυρα ποῦ ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ πεπρωμένον, τὸ ἠττηθὲν ἐπὶ τέλους. Ἐθροιάμθυσεν! Ὡ! ἐτελείωσαν τὰ καταφρόνια τῆς ἐνδείας, ἡ ἀγωνία διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἐξησφαλίσθη ὁ ἄρτος μας!

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμάντευσα μᾶλλον παρὰ τὰ ἐνόησα, εἰς ὀλίγα λεπτά! ὤρμησα εἰς τὴν ἀγκάλην του, καὶ ἠνώσαμεν καὶ εἰς τὴν χαρὰν τὰς ψυχὰς μας, ὅπως τὰς εἶχαμεν ἔως τότε ἠνωμέναις εἰς τὴν λύπην, εἰς ἓν μακρὸν θακρῦβρεκτον φίλημα!

***

Ἐδῶ ἔπαυσε ὁ δικηγόρος τὴν διήγησίν του. Τὰ μάτια του ἔβλεπαν μακρὰν, εἰς τὸ παρελθόν. Ἀριστὰς στιγμὰς ἔμειναν σιωπηλοὶ καὶ οἱ δύο. Λεπτὸς ὁ μπᾶ τῆς ἔφερε τὴν δρόσον τοῦ Σαρωνικοῦ ὑπὸ τὴν στοὰν τῶν τεραστίων στύλων τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς.

Ἐτελείωσες; ἠρώτησεν ὁ ποιητής.

—Ναί, αὐτὸ εἶναι τὸ διήγημά μου, ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς, θρεγμένο μὲ δάκρυα, ἡ πραγματικότης.

—Ἀκόμη... ἀνέκραξεν ὁ ποιητής. Λοιπὸν ὄχι! εἶναι ἡ πραγματικότης μέσα εἰς τὴν ἀντανάκλασιν τῆς συγκινήσεώς σου! Ἡ εἰκὼν τοῦ πράγματος γίνεται διαφορετικὴ ἂν τὸ νερὸν ὅπου καθρεπτίζεται εἶναι ὀλοκάθαρον ἢ θολόν, ἀτάραχον καὶ λεῖον ἢ ἀνήσυχον καὶ κυματίζον. Ἐνας ποῦ ἤξευρε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, πρῶτον διότι ἦτο μέγας καὶ δεύτερον διότι ὄλην τὴν ποίησίν του τὴν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν ζωὴν του*.

—Ποῖος;

—Ὁ Γκαίτε. Ὁ Γκαίτε εἶπεν: «Ἐνα γεγονός τῆς ζωῆς μας δὲν ἀξίζει μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι ἀληθινόν, ἀλλὰ διότι ἔχει σημασίαν». Λοιπὸν αὐτὴν τὴν σημασίαν τὴν ἐξευρίσκει ἡ δημιουργικὴ δύναμις. Ἡ ζωὴ, ἡ πραγματικότης δίδει μόνον τὸν πηλόν, ἡ συγκίνησίς μας εἶναι ὁ καλλιτέχνης ποῦ τὸν κάμνει Ταναγραίαν. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς τὰ μικρὰ, ὅπως καὶ τὸ ἐπαισόδιον τῆς ζωῆς σου, καὶ εἰς μεγάλα. Ἴδὲ ἐκεῖ ἐπάνω, εἶπε δεικνύων τὸν Παρθενῶνα. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἦτο μία πραγματικότης. Διὰ νὰ γίνῃ ἡ ζωοφόρος, πρὸ τῆς ὁποίας γονυπετεῖ ὁ θαυμασμὸς τοῦ κόσμου, ἔπρεπε νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Φειδίου!

* Ἡ πραγματικότης ἐγέννησεν ὅλα τὰ ποιήματα μου· ἐτάνω σ' αὐτὴν στηρίζονται καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐκτελοῦνται» Eckermann, Gespräche mit Goethe.

JOHANNES JENSEN

X A M E N A Δ Α Σ Η

—o:•:o—

Ὁ Κόρρα ἦτο γεωργός. Ἀφ' οὗ ἐξοικονόμησε μερικὰ λεπτὰ ἐπῆγεν εἰς τὴν πύλιν διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἓνα δούλον. Ὁ ἔμπορος τοῦ παρουσίατε πολλοὺς καὶ διαφόρους, ἀλλ' ὁ Κόρρα δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένος.

—«Θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ τοῦς σύρω ὄλους ἐδῶ ἐμπρός σου;» εἶπε μὲ εἰρωνείαν ὁ ἔμπορος. Ἦτο δὲ ἀπόγευμα καὶ οἱ δούλοι ἐκοιμῶντο.

«—Μὰ ξέρεις, ἐμπορῶ νὰ πῶ καὶ εἰς ἄλλον ἔμπορον» εἶπεν ὁ Κόρρα.

«—Καλὰ, καλὰ». Ὁ ἔμπορος ἔστεισε τὰς ἀλύσειεις καὶ ὁ Κόρρα ἐξήτασε ὄλον τὸ ἐμπόρευμα. Προχωρῶν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον περιεργάζετο μὲ προσοχὴν ἓνα ἕκαττον ἐξ αὐτῶν.

«—Πιάσε αὐτὸν ἐδῶ» εἶπεν ὁ ἔμπορος καὶ ἔσπρηνεν ἓνα ἀπὸ τοὺς δούλους πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἐ; εἶδες ποτέ σου τέτοιον καλοκαμωμένον θώρακα; Κτύπα! Καὶ κύτταξε τὰ μπράττα· τί νεῦρα! σὰν χόρδες χουρδιτιμένου βιολιοῦ. Ἄνοιξε, βρὲ, τὸ στόμα σου.»

Ὁ ἔμπορος ἐτάκωσεν τὸν δάκτυλον εἰς τὴν γωνίαν τοῦ στόματος τοῦ δούλου καὶ τὸν ἐγύρισε πρὸς τὸ φῶς.

«—Τί ἔχεις νὰ πῆς γι' αὐτὰ τὰ δόντια;»

Καὶ ὁ ἔμπορος μὲ τὴν λεπίδα ἐνὸς μαχαιριοῦ ἔκαμεν ἐλαφρὰν δοκιμαστικὴν κίνησιν εἰς τοὺς ἐμπροσθίους ὀδόντας τοῦ δούλου.

«—Βλέπεις, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶναι στρωμένα μὲ μέταλλο. Αὐτὰ τὰ δόντια μποροῦν νὰ τρυπήσουν ἀκόμα καὶ καρφί!»

Ὁ Κόρρα ἐτυλογίσθη ὀλίγην ὥραν ἀκόμη, ἐξήτασε τὸν δούλον ὅσον ἠδύνατο καλύτερον, βυθίζων τοὺς ὀνυχὰς του εἰς τοὺς μυῶνας αὐτοῦ διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς πυκνότητος τῶν ἰνῶν. Τέλος ἐδέησε νὰ ἀποφασίσῃ καὶ ὁ δούλος ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν. Καὶ ἀφ' οὗ ἐπλήρωσεν ὁ γεωργὸς μὲ ξυνημιμένα μουτρα, τὸν παρέλαβε καὶ ἀνεχώρησε.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ δούλος ἠρρώτησεν. Διότι ἐπειδὴ εἶχε παύτη πλέον νὰ εἶναι ἐμπόρευμα καὶ συνεπῶς νὰ εὐρίσκειται εἰς ἔντασιν καὶ εἰς προσδοκίαν, κατελήφθη ἀπὸ νοσταλγίαν πρὸς τὰ δάση τῆς πατρίδος του. Ὁ Κόρρα ἐνόησεν ἀμέσως τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας του. Τὸ ἐθέλωρτε μάλιστα καλὸν οἰωνόν. Καὶ λαμβάνων θέσιν πλησίον τοῦ ἀπηνούε, ὁ ὁποῖος ἐξηπλωμένος ὑπῆως προσήλωνε τὸ δλέμμα εἰς τὴν ὁροφὴν καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θάνατον, τοῦ ἔλεγε βραδέως καὶ προσεκτικὰ:

«—Πρέπει νὰ γυρίσῃς φυσικὰ ἰστὰ δάση σου. Σοῦ τὸ ὑπόστο-

μαι και ἡμπορεῖς νὰ ἐπαναπαυθῆς εἰς τὸν λόγον μου. Εἶσαι ἀκόμα νέος...., θέλεις νὰ καλλιεργήσῃς τοὺς ἀγρούς μου πέντε χρόνια; ἀλλὰ μὲ προθυμίαν καὶ ὅπως πρέπει..., σὲ ἡγόρασα θέβαια, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὸ λογαριάζω..., τότε θὰ λάβῃς πίσω τὴν ἐλευθερίαν σου. Πέντε χρόνια».

Καὶ ὁ δούλος εἰργάζετο μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις. Δὲν ἦτο πλέον ἄνθρωπος, ἦτο δαίμων. Μὲ τὴν μανίαν ἤρχιζε καὶ ἐτελείωνε τὴν ἐργασίαν ἐκάστης ἡμέρας. Ἦτο ἀπίλαυτος διὰ τὸν Κόρρα νὰ κἀθηται εἰς τὴν ἐξώθυραν ἐμπρός καὶ νὰ βλέπῃ πῶς οἱ μελαψοὶ μυῶνες τοῦ δούλου ἐκαμπυλοῦντο καὶ ἐδονοῦντο ὑπὸ τὸ δέριμα. Δὲν ὑπῆρχε δι' αὐτὸν ἄλλη ἐνασχόλησις ὡραιότερα ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπῃ τὸν δούλον του εἰς τὴν ἐργασίαν· διότι ἤρχιζε νὰ ἀνακαλύπτῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὡραῖον δημιούργημα, ὃν θέλγον τοὺς ὀφθαλμούς.

Πέντε χρόνια—ὁ δούλος ἔκαμνε λογαριασμὸν—ἀκριδῶς τόσαι στροφαὶ τοῦ ἡλίου ὅσα καὶ τὰ δάκτυλα τῆς χειρὸς του. Δέκα κύκλους ἔπρεπε νὰ κάμῃ ὁ ἡλιος. Κἀθε βράδῳ ἔβλεπε τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν ἐσημείωνεν ἐπὶ βράχων καὶ ὑψωμάτων διὰ νὰ ἐνθυμῆται ἀκριδῶς πόσος καιρὸς ἔχει περάσει.

Ὅταν ὁ ἡλιος ἐτελείωσε τὸ πρῶτόν του ταξιδεῖδι ἐπὶ τῆς τροχιάς του, ὁ δούλος δὲν ἐλογάριαζε πλέον τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς χειρὸς.

Μετὰ τὸ τέλος δευτέρας ἡλιακῆς στροφῆς—διήρκεσεν ἀλήθεια τόσον πολὺ—ἦτο καὶ ὁ δαίμων ἐλεύθερος. Αὐτοὺς τοὺς δύο δακτύλους ἡγάπα περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οἱ ὅποιοι ἐστήμαινον πολὺν, πολὺν χρόνον ἀκόμη. Αὐτὸ τὸ λογαριαζόμενον μέρος ἔγινεν ὁ πλοῦτος τοῦ δούλου, ἡ μυχιαιότης του περιουσία τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἦτο εἰς θέσιν νὰ τοῦ διαμφισβητήσῃ.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ὁ καιρὸς παρήρχετο οἱ λογαριασμοὶ τοῦ ἐμεγάλωναν καὶ ἤρχισαν νὰ συσκοτίζωνται ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου του. Αἱ ἐποχὰὶ τοῦ ἔτους διέβαινον ὡτὰν μέγας, ἀτελεύτητος χρόνος, τὸν ὁποῖον αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ. Ὅμως ὅταν τὸ λυκόφως ἐχρῦσωνε τὸ σύμπαν ὁ δούλος δὲν ἐλησιμόνει νὰ ζήσῃ μέσα εἰς τὴν προσφιλῆ του ἐλπίδα.

Ὁ χρόνος, ὅστις ἐφαίνετο τόσον βραχύς ὅταν ἐπλησίαζεν, ἐγένετο δυσθεώρητος ὅταν εἶχε περάσει. Ὁ δὲ ἐπόμενος τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐχάνετο εἰς τὰ βάθη ὁ κόσμος τοῦ δούλου. Καὶ ἐν ᾧ ὁ πάθος του ἔκαμνε ἀπίρως βραδεῖαν τὴν ἔλευσιν τοῦ χρόνου, ἠδύνατο συγχρόνως γύρω του καὶ ὁ χώρος. Κἀθε ἑσπέρα ἔφερε μαζί τῆς καὶ ἀτελείωτα βάθη.

Ὅλα τοῦ ἐφαίνοντο μακρὰν, πολὺ μακρὰν, καὶ ὅ,τι ἐπανελαμβάνετο αἰωνίως οὐδέποτε θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ φθάσῃ.

Τὸ βλέμμα τοῦ δούλου προσηλώνετο τὰ βράδια ἀκίνητον καὶ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸν δύνοντα ἡλιον.

Ὅταν ἐπὶ τέλους ἐπέρασαν τὰ πέντε χρόνια—εἶναι τόσον εὐκολον ὅταν τὸ λέγῃ κανεῖς—ἦλθεν ὁ δούλος εἰς τὸν Κόρρα καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον. Θὰ ἐγύριζεν εἰς τὴν πατρίδα του.

«Ἐκαλλιέργησες πολὺ καλὰ τὰ χωράφιά μου» εἶπεν ὁ Κόρρα σκεπτικῶς. «Πές μου τώρα ποῦ κεῖται ἡ πατρίς σου. Πρὸς δυσμᾶς; Παρατήρητα ὅτι ἐδλεπες πρὸς ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν».

Ναί, ἡ χώρα τοῦ δούλου ἐκεῖτο πρὸς δυσμᾶς.

«Ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἐδῶ» εἶπεν ὁ Κόρρα. Ἡ χειρονομία σου τὸ δεικνύει. Καὶ δὲν ἔχεις χρήματα».

Ὁ δούλος ἐσιώπα πλήρως ταραχῆς. Δὲν εἶχε χρήματα, ἦτο ἀλήθεια.

«Θέλεις νὰ ἐργασθῆς ἀκόμη τρία χρόνια εἰς τὰ κτήματά μου, ἢ μᾶλλον δύο, δύο εἶναι ἀρκετὰ, καὶ νὰ σοῦ πληρώσω τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδιού σου;»

Ὁ δούλος ἔσκυψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ ἐργάζεται. Ἄλλὰ δὲν ἐλογάριαζε πλέον, ὅπως πρῖν, τὸν χρόνον. Ἄντ'ι τούτου ἔβλεπε συχνὰ ὄνειρα καὶ ὁ Κόρρα ἤκουε τὴν νύκτα τὸ παραλήρημά του. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιπτε πάλιν ἄρρωστος.

Τότε ἐκάθησεν ἐκ νέου ὁ Κόρρα πλησίον του καὶ ἤρχισε νὰ τοῦ κάμνῃ μακρὰς ὁμιλίαις. Οἱ λόγοι του ἦταν λόγια ἀνθρώπου σεβασμίου καὶ πολυπείρου.

«Εἶμαι γέρος. Στὰ νεῖατά μου ἐνοστάλησα καὶ ἐγὼ τὰ δάση τῆς δύσεως. Ἄλλὰ δὲν κατώρθωσα νὰ οἰκονομήσω τὰ χρήματα ποῦ ἐχρειάζοντο διὰ τὰ ταξιδεύτω. Τώρα δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ μεταδῶ εἰς τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἐπόθησα πρῖν νὰ πῶ ἐκεῖ τὸ πνευμά μου, πρῖν νὰ ἀποθάνω. Εἶσαι νέος καὶ δύναται νὰ ἐργασθῆς ἐπιμελῶς· ἀλλ' εἶσαι ἄρᾳ γε ἱκανώτερος παρ' ὅτι ἤμην ἐγὼ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην; Σκέψου το καὶ ἀκολούθησε μίαν σοφὴν συμβουλήν. Κύτταξε νὰ γίνῃς καλὰ».

Ὁ δούλος ἀνέρριπτε χωρὶς ὄρεξιν. Ἦρχιτε πάλιν νὰ ἐργάζεται ὄχι ὅμως ὅπως τὴν πρώτην φοράν· εἶχε διαρκῶς διαθέσιν πρὸς ὕπνον καὶ ὀκηρίαν. Ὁ Κόρρα ἠναγκάσθη φυσικὰ νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν μάστιγα. Αὐτὸ τοῦ ἔκαμε καλόν· διότι ἔμαθε νὰ κλαίῃ.

Τὰ δύο χρόνια ἐπέρασαν.

Τότε ἔδωκεν ὁ Κόρρα πραγματικῶς τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν δούλον του. Καὶ ὁ δούλος ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος πρὸς δυσμᾶς.

Ἄλλ' ὀλίγους μῆνας βραδύτερον ἐπέστρεψεν εἰς τὸν παλαιόν του κύριον ἐν ἐλευσίῃ καταστάσει, χωρὶς νὰ ἔχῃ εὔρει τὰ δάση του.

«Βλέπεις λοιπὸν» εἶπεν ὁ Κόρρα. «Ἄλλ' ἐγὼ εἶμαι καλὸς καὶ εἰς οὐδένα. θὰ δώσω τὸ δικαίωμα νὰ ἰσχυρισθῇ τὸ ἀντίθετον. Ταξεί-

δουσε ακόμη μίαν φοράν και ζήτησε τὰ δάση σου πρὸς ἀνατολάς.
 "Ἴσως εὐρίσκονται πρὸς αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν».

Ὁ δούλος ἀνεχώρησε. Καὶ εὔρε πρᾶγματι τὰ δάση του. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ τὰ ἀναγνωρίσῃ. Ἐπικνήθη λοιπὸν ἐξηγτημένος και διηγῆθη εἰς τὸν Κόρρα ὅτι εὔρε μὲν ἐνιαχοῦ δένδρα, πολλὰ δένδρα, ἀλλ' ὄχι τὰ ἰδικὰ του δάση.

«Χμ! ». Ὁ Κόρρα ἔβηξε.

«Στὸ σπίτι μου θὰ εὕρης πάντοτε κατοικίαν και τροφήν» εἶπε μὲ θέρμη «μεῖνε λοιπὸν πλησίον μου. Χωρὶς πατρίδα δὲν πρέπει νὰ εἶσαι ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ὅταν ἐγὼ μεταβῶ εἰς συνάντησιν τῶν πατέρων μου θὰ φροντίζει γιὰ σὲ τὸ παιδί μου».

Τὸ γῆρας κατέλαβε βαθμηδὸν τὸν Κόρρα· ἀλλὰ ἐκέκτητο δούλον ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του. Ἐδίδεν εἰς αὐτὸν ἀρκετὴν τροφήν διὰ νὰ διατηρήσῃ τὰς δυνάμεις του, και ἐτήρει αὐτὸν καθαρὸν διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσῃ. Κατὰ ἀνάλογα διαστήματα και ὁσάκις βέβαια τὸ εὔρισκεν εὐλογον μετεχειρίζετο τὴν μάστιγα διὰ νὰ τὸν διατηρῇ εὐπειθῆ και ταπεινόφρονα.

Ἀλλὰ παρείχεν εἰς αὐτὸν και εὐκαιρίας ἀναπαύσεως· διότι κἄθε ὁκτὼ εἶχε τὴν ἄδειαν ὁ σκλάβος νὰ κάθεται ἐπὶ ἐνὸς λόφου και νὰ ἀτενίζῃ πρὸς δυσμὰς.

Οἱ ἄγροι τοῦ Κόρρα ἀπέφερον πολλοὺς καρπούς, ἠγγόρασε δάση τὰ ὅποια παρείχον εἰς αὐτὸν ξυλείαν ἐπιτρέπουσαν νέας οἰκοδομάς. Καὶ ὁ δούλος ἔκοπτε δένδρα μὲ ὄρεξιν και ζῆλον. Τοιουτοτρόπως ὁ Κόρρα ἔκαμεν ἀρκετὰ χρήματα. Καὶ μίαν ἡμέραν ἠγγόρασε και μίαν δούλην.

Μετὰ παρέλευσιν μερικῶν ἐτῶν ὁ δούλος εἶχεν ἀποκτήσει ἕξ παιδία μεγάλα, τὰ ὅποια ἐργάζοντο διὰ τὸν Κόρρα μὲ ὅσπιν ἐπιμέλειαν και ὁ πατήρ των. «Μόνον ὅταν κανεὶς ἐργάζεται περὶ ὁ καιρὸς» ἔλεγεν. «Και ὅταν θὰ περάσῃ ὁ καιρὸς θὰ μεταδῶμεν κορυμμένους εἰς τὰ αἰώνια δάση». Τὰς δὲ ἑορτὰς ὠδήγει τοὺς υἱοὺς του ὕψηλὰ εἰς τὸν λόφον και ἐνώπιον τοῦ δύνοντος ἡλίου ἐδίδασκεν εἰς αὐτοὺς τὴν νοσταλγίαν.

Ὁ Κόρρα ἔγινε πλέον ἐσχατόγηρος. Ἦτο πάντοτε γέρων, ἀλλὰ τώρα οὐδὲν ἄλλο εἶχε μείνει εἰς αὐτὸν παρὰ τὸ γῆρας. Ὁ υἱὸς του ἦτο ἐκ γενετῆς φιλάσθενος. Ἀλλὰ δὲν εἶχον νὰ φοβῶνται κανένα διότι ἕκαστος ἐκ τῶν δούλων των ἠδύνατο δι' ἐνὸς μόνου κτυπήματος ροπέλου νὰ φωνεῖται ἄνθρωπον. Ἦσαν ἄνθρωποι μὲ ἰσχυροὺς μυῶνας και ὠραῖον ἐξωτερικόν, οἱ δὲ ὀδόντες των ἦσαν ἰσχυροὶ ὡς οἱ τῆς τίγρεως. Τὰ χρόνια ὅμως ἦσαν ἥσυχα. Καὶ οἱ δούλοι ἐκράδαινον τὴν ἐιρηνικὴν ἀξίνην και ἔκοπτον δένδρα.

Μετάφρ. Εἰρ. Α.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΝ

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΑΚΡΙΤΗΝ

ΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ

Ἡ ψυχολογία μόλις κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους ἐξελιχθη εἰς αὐτοτελῆ ἐπιστήμην, εἰ και ἀνήκει εἰς τὰς παλαιστάτας ἐπιστήμας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον δουλεύουσα εἰς τὴν μεταφυσικὴν και ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένη, μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κατώρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς, ὅτε κλονισθέντος τοῦ κύρους τῆς ἐκ τῶν προτέρων και τὴν ἐμπειρίαν περιφρονούσης φιλοσοφίας, ἐτρέπησαν οἱ τῶν ἐπιστημῶν τοῦ πνεύματος θεράποντες ἐπὶ τὴν εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν τούτων ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν τὰ κατορθώματα εἶχον προκαλέσει τὸν θαυμασμόν. Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων τούτων και ἐν τῇ ψυχολογίᾳ ἀπέβλεπον τὴν πειραματικὴν λεγομένην ψυχολογίαν, ἧς ἰδρυτὴς μὲν ἐγένετο ὁ Fechner, προήγαγε δὲ ὁ πολὺς Wundt. Ὅστε ὁ ἐνθουσιασμὸς οὐτε αἱ μεγάλα ἐλπίδες, ἧς ἐπὶ τῆς ψυχολογίας ταύτης ἐτήριζαν, ἐδικαιώθησαν ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἡ συναίσθησις ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐξελίσσεται τῇ βοήθειᾳ τῶν πολλαπλῶν παραγόντων τοῦ περιβάλλοντος και ἡ τροπὴ τῆς φιλοσοφίας και τῆς ἐπιστήμης ἐν γένει ἐπὶ τὴν ἐρευναν τοῦ πολιτισμοῦ ἐπήνεγκαν μεγάλην ἀλλοίωσιν εἰς τὰς ἀντιλήψεις και μεθόδους τῶν ψυχολόγων. Καὶ συνεχίζονται μὲν αἱ ἀναλύσεις και αἱ πειραματικαὶ ἐρευναι τῶν ἀνωτέρων ψυχικῶν λειτουργιῶν κατὰ τὰς μεθόδους, ἧς εἰσηγήθη ὁ Külpe, ἀλλ' ὅμως ὅσον αἱ γνώμαι τοῦ Krüger, τοῦ διαδόχου τοῦ Wundt, ὅσον και ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ τῶν «Εἰδῶν τῆς ζωῆς» τοῦ Spranger, ἵνα εἰς ταῦτα μόνον περιορισθῶ, δεικνύουσι τὴν ἐπελθούσαν μεταβολήν. Παρὰ ταῦτα ἡ πειραματικὴ ψυχολογία, ἐφ' ὅσον περιορίζεται ἐντὸς τῶν πρεπόντων ὁρίων, οὐ μόνον εἶναι πολύτιμον συμπλήρωμα τῆς καθ' ὅλου ψυχολογίας, ἀλλὰ και μάλιστα χρήσιμος διὰ τὸν πρακτικὸν βίον, ὡς δεικνύουσιν αἱ ἐφαρμογαὶ αὐτῆς ἐν τῇ παιδαγωγικῇ, τῇ ἰατρικῇ, τῇ οἰκονομολογίᾳ και τῇ δικαστικῇ πράξει. Τὰς ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ ἐφαρμογῇ θέλομεν ἐξετάσει ἐν σειρᾷ συντόμων πραγματειῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν ἔργων τῶν καθηγητῶν Erisman, E. Stern και Marbe.

* *

Κατὰ τὰς ἀνακρίσεις τῶν μαρτύρων και κατὰ τὰς ἐπὶ δικαστηρίου καταθέσεις αὐτῶν παρατηρεῖται συνηθέστατα ὅτι αἱ καταθέσεις αὐταὶ διαφέρουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀλλήλων. Τοῦτο ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα. Διότι πρὸς πιστοποιήσιν ἐπὶ παραδείγματι τῆς

ταυτότητος τοῦ δράστου ἔχει πολλήν σημασίαν ἢ ἐξακριβώσις τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος τοῦ πύλου, ὃν ἔφερε, τοῦ ἐπενδύτου κ. τ. λ. Ἐάν λοιπόν αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλας, αἱ γεννώμεναι δυσχερείαι εἶναι μεγάλαι. Διότι ἢ ἄνευ προκαλήψεως ἐξακριβώσις τῶν πραγμάτων γινώσκονται στήριζονται πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων. Τὰς δυσχερείαις ταύτας περιορίζει ἢ ψυχολογία ἀναλαβοῦσα τὴν ἔρευναν τῶν αἰτίων τῆς ἀσυμφωνίας ταύτης καὶ προβάλλουσα εἰς τὸν ἀνακριτὴν καὶ τὸν δικαστὴν κανόνας τινὰς στηριζομένους ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐρεύνης ταύτης.

Τὰ αἴτια τῆς ἀσυμφωνίας ταύτης τῶν καταθέσεων αὐτοπτῶν καὶ αὐτηγῶν μαρτύρων εἶναι κυρίως τὰ ἑξῆς τέσσαρα : Πρῶτον ὁ μάρτυς (ὡς καὶ ὁ κατηγορὸς καὶ ὁ κατηγορούμενος) δύναται νὰ ἔχη συμφέρον ὅπως ἀποκρύψῃ ἢ διαστρέψῃ τὴν ἀλήθειαν ἢ αἰτία συνεπῶς τῆς ἀσυμφωνίας πηγάζει ἐνταῦθα ἐκ τῆς βουλήσεως. Εἶναι φανερόν ὅτι ἐναντίον τῆς περιπτώσεως ταύτης οὐδὲν δύναμεθα ἄλλο πλὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν μαρτύρων ἐκείνων, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς σχέσιν συγγενείας πρὸς τὸν κατηγορούμενον. Ἡ ἀνακριδὴς μαρτυρία ὀφείλεται δευτέρον εἰς τὴν ἑλλιπῆ ἢ ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τοῦ μάρτυρος ὁ μάρτυς εἶδεν, ἤκουσεν, ἀντελήφθη οὐχὶ ὀρθῶς τὰ πράγματα. Τρίτη αἰτία ἑλλιποῦς ἢ ἀνακριδοῦς μαρτυρίας εἶναι ἢ ἀσθένεια τῆς μνήμης, ἢ ἑλλιπίης καὶ πλήρης χασμάτων ἀνάπλασις τῶν ὅσων ὁ μάρτυς εἶδεν καὶ ἤκουσε· τοῦτο δὲ διότι συνήθως ἢ ἐξέτασις γίνεται μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ μόνον ὡρῶν τινῶν, ἀλλὰ ἡμερῶν, ἑβδομάδων, μηνῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ἢ πράξις, ἢ τὴν ἐξακριβώσιν ζητοῦμεν. Τέταρτον τέλος δύναται ὁ ἀνακριτὴς ἢ ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιδράσῃ διὰ τῶν ἐρωτήσεων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μάρτυρος· αἰτία δὴλα δὴ τῆς ἀνακριδοῦς καταθέσεως εἶναι ἢ δι' ὑποβολῆς ἐπίδρασις τοῦ ἐρωτῶντος ἐπὶ τὸν μάρτυρα.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις θέλομεν ἐξετάσει λεπτομερέστερον τὰς τρεῖς τελευταίας περιπτώσεις. Ὅταν πολλοὶ ἄνθρωποι βλέπωσι τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον δὲν σημαίνει ὅτι ἔχουσι καὶ τὰς αὐτὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ· αὐταὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον διάφοροι. Διότι ἢ ἀντίληψις ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν παραγόντων, περὶ ὧν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶμεν ἐνταῦθα· τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἢ εἰκὼν ἀντικειμένου ἢ συμβάντος, ἢ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἔχομεν, εἶναι κατὰ κανόνα λιαν ἀτελής. Διερχόμεθα λ. χ. ἑκατοντάκις πρὸ οἰκίας τινὸς χωρὶς νὰ πρκατηρήσωμεν ὅτι ὑπερῶν τῆς θύρας ὑπάρχει ἐντεταχισμένον ἀνάγλυφον· συνασπρεφόμεθα πολλάκις μετ' ἀνθρώπου τινός, ἀδυνατοῦμεν ὅμως ἐρωτῶμενος νὰ καθορίσωμεν τὸ χρῶμα τῆς κόμης αὐτοῦ, τὸ σχῆμα τοῦ πώγωνος κ. τ. τ. 1) Μόνον ὅταν συγκεντρώσωμεν τὴν προ-

1) Δι' ἀπαντήσεις περὶ τοῦ χρώματος τῶν κόνων τοῦ πανελιστημίου τῆς Βόννης μόνον κατὰ 20 οὐδ' ἴσάν ὄρθαι, εἰ καὶ οἱ φαίνεται ἕβλεπον αὐτοὺς καθ'

σοχήν ἡμῶν ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὰ, εἶναι δυνατόν νὰ εἰπωμέν τι περὶ αὐτῶν μετὰ βεβαιότητος, ὡς ἀπέδειξαν ἀρκούντως τὰ γινώμενα ψυχολογικὰ πειράματα. Πολὺ μᾶλλον ἰσχύουσι τὰν ἄνω πρκαειμένου περὶ ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ἄπαξ μόνον εἶδομεν, ἢ περὶ συμβάντων, ἀπερ ἐξετυλίχθησαν ταχέως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. Διαδαίνομεν ἀπὸ πεζοδρομίου εἰς πεζοδρομίου, προσέχοντες συγχρόνως ἵνα μὴ καταπατηθῶμεν ὑπὸ διερχομένης ἁμάξης. Αἴφνης ἀκούομεν κραυγὰς, στρέφομεν ἐντρομοὶ τὴν κεφαλὴν καὶ παρατηροῦμεν ὅτι ὑπὸ τοῦς τροχοῦς σφραδάζει μικρὸς παῖς. Ὁ ἀνακριτὴς ζητεῖ νὰ μάθῃ παρ' ἡμῶν ἐάν ὁ ἁμαξηλάτης ἐκάλεσεν εἰς προσοχήν διὰ τῆς σειρήνος. Περὶ τούτου ὅμως οὐδὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ πληροφορήσωμεν αὐτόν, ἀπλούστατα διότι ἢ προσοχή ἡμῶν ἦτο ἐστραμμένη ἀλλαχοῦ.

Ἐάν ὁ ἐξεταζόμενος περιωρίζετο εἰς τὴν θεαίωσιν ὅτι δὲν ἦδυνήθη νὰ ἀντιληφθῆ, τὸ κακὸν δὲν θά ἦτο μέγα. Δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος συμπληροῖ ἀκουσίως καὶ ἀσυναίσθητως τὴν κτηθείσαν εἰκόνα, διότι προσλαμβάνει αὐτὴν διὰ παλαιῶν παραστάσεων. Οὕτω διαστρέφει, ἐνίοτε μάλιστα οὐσιωδῶς, τὰ πράγματα.

Ἡ διαστροφή αὕτη, ἢ ὀφειλομένη εἰς τὸ ἑλλιπέος τῆς ἀντιλήψεως καὶ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆς ἐκ τοῦ πλοῦτου τῶν παραστάσεων ἡμῶν, καθίσταται μεγαλύτερα ὅταν προστεθῇ καὶ ὁ δεύτερος παράγων ἢ ἀσθένεια τῆς μνήμης $\frac{1}{2}$. Ὁ μάρτυς ἀντελήφθη μὲν τὸ συμβάν, ἀλλὰ σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου τινὰ ἢ πολλὰ στοιχεῖα αὐτοῦ, οὐσιωδῶς λεπτομερέσαι ἐξέπεσαν τῆς μνήμης αὐτοῦ. Ἀκουσίως καὶ ἀσυναίσθητως τείνει εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χάσματος. Οὕτω δημιουργεῖται ὑπὸ τῶν δύο τούτων παραγόντων, τῆς ἐσφαλμένης ἢ ἑλλιποῦς ἀντιλήψεως καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς μνήμης, εἰκὼν τῶν γινώμενων πολὺ ὀλιγον ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Εἰς τοῦς δύο τούτους παράγοντας προστίθεται ὁ τρίτος, ἢ δι' ὑποβολῆς ἐπίδρασις ἐπὶ τὸν μάρτυρα. Ἦδη τὸ γεγονός ὅτι ἐξετάζεται τις ὡς μάρτυς ἀσκεῖ ἐπ' αὐτόν ἐπίδρασιν τινὰ· ἐρωτᾶται παντοῖα πράγματα καὶ πιστεύει ὅτι πρέπει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ γνωρίσῃ

ἐκάστην. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ περὶ τὰς θύρας τῆς κυρίας τισόδου (16ίας ὁ ὀρθὸς ἀριθμὸς καὶ 7ακις ἐσφαλμένος).

1) Κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Eismann, ὅστις ἐξήγησε παρὰ τῶν ἀκουσῶν αὐτοῦ τὴν ἀπόδοσιν διηγήματος, ὅπερ ἀνέγνωσεν αὐτοῖς, ἐκ πενήκοντα στοιχείων, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τὸ διήγημα, ἀπέδωκεν ἢ μὲν ἀρίστη μνήμη 33, ἢ δὲ χειροῖστη 6. Μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαι εἰς 200, ἢ Βαγδάτη εἰς Βαβυλῶνα, ὁ ἦρος εἰς Χαλίφην κ. τ. λ. κ. τ. λ. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐκ τῶν εἰκοσι καὶ πέντε προσώπων, ὅπερ μετεῖχον τοῦ πειράματος, μόνον τρία ἀπέδωκαν ὀρθῶς τὰ ἐν τῷ διηγήματι, ἐπὶ εἶχον συνείδησιν τῶν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν χασμάτων, καὶ δέκα πέντε συνεπλήρουν τὰ χάσματα ταῦτα δι' ἀνακριτῶν λεπτομερειῶν. Ὡσαύτως αἱ περὶ τὴν ψυχολογίαν τῆς φήμης ἔρευναι τοῦ Stern ἀπέδειξαν οὐσιωδῶς ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν τρίτην ἢ δὴ καὶ τετάρτην ἀναδιήγησιν.

ὅσα ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ὁ δικαστής. Καί ἴσως μὲν διατελεῖ κατ' ἀρχάς ἐν ἀμφιβολίᾳ ἀλλ' ὁ δικαστής προσπαθεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν μνήμην αὐτοῦ: «Γνωρίζετε θεδαίως» ἢ «εἶναι δυνατόν νὰ ἐνθυμηθῆτε ἀκόμη» καὶ πράγματι ὁ μάρτυς γνωρίζει καὶ ἐνθυμεῖται ἢ μᾶλλον νομίζει ὅτι γνωρίζει καὶ ἐνθυμεῖται. Ὁ δικαστής δίδει εἰς τὸν μάρτυρα ὠρισμένην τινὰ ἀποφιν, ὠρισμένην τινὰ κατεύθυνσιν, ἥτις ἐπιδρᾷ ἐφ' ὅλων τῶν λειτουργιῶν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ. Ἀναπλάττονται παραστάσεις μεθ' ὅλων τῶν γνωρισμάτων ἀληθῶν ἀναμνήσεων, ὁ δὲ μάρτυς ἐκλαμβάνει αὐτὰς ὡς τοιαύτας καὶ οὕτω προβαίνει εἰς τὴν κατάθεσιν αὐτοῦ μετὰ πλήρους θεδαιότητος. Τὸ κακὸν γίνεται μείζον ὅταν ὁ δικαστής βοηθῇ τὸν μάρτυρα δι' ἐρωτήσεων ἀπαιτουσῶν ὡς ἀπάντησιν καὶ ἢ ὄχι, πολὺ λάκις δὲ ἢ διατύπωσις τῆς ἐρωτήσεως ἢ ὁ τόνος αὐτῆς ὑποδηλοῦσιν ὁποῖαν ἀπάντησιν ἀναμένει ὁ δικαστής, ἐνίοτε δὲ προϋποθέτει ἢ ἐρωτήσεις πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀποδέχεται δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ μάρτυς, καίπερ μὴ ἀντιληφθεὶς αὐτά. Ἐὰν ὁ δικαστής ἐρωτήσῃ, μὴ, τυχόν τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ πρόκειται, ἔφερε ἐρυθρὸν μανδύλιον εἰς τὴν χεῖρα, ἐκφρασθῆ δὲ ἢ λέξις «ἐρυθρὸν» μετ' ἐμφάσεως, εἶναι παρευθὸς θέβαιον ὅτι τοῦτο ἔφερε μανδύλιον. Ἡ ἐὰν ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν μάρτυρα ἢ ἐξῆς ἐρωτήσεως: «ὁ κατηγορούμενος ἔφερε φαῖδον πῖλον· δὲν τὸν παρετήρησατε;», ὁ μάρτυς θὰ παραχθῇ πολὺ εὐκόλως εἰς καταφατικὴν ἀπάντησιν, θὰ πιστεύσῃ δὲ καὶ αὐτὸς ὅτι παρετήρησε τοιοῦτο πρᾶγμα. Ταῦτα πάντα ἀποδεικνύονται πειραματικῶς. Ἐὰν λ. χ. εἰς ὁμάδα προσώπων, δι' ὧν πειραματιζόμεθα, δείξωμεν χρυσοῦν νόμισμα καὶ ἐρωτήσωμεν ἔπειτα αὐτὰ εἰς ποῖον μέρος τοῦ νομίσματος τοῦτου ἔκειτο ἢ ὀπή, ἥτις ὅμως πραγματικῶς δὲν ὑπῆρχε, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μέγα μέρος τῶν προσώπων τούτων θὰ ὀρίσῃ ἡμῖν ἐπακριδῶς τὴν ἐν τῷ νομίσματι θέσιν τῆς ὀπῆς, τινὲς θὰ θεδαιώσωσιν ὅτι δὲν δύνανται νὰ ὀρίσωσι τὴν θέσιν αὐτῆς, ἄλλοι ὅτι δὲν παρετήρησαν τὴν ὀπήν καὶ ἐλάχιστοι μόνον θὰ ἀπαντήσωσι μετὰ βεβαιότητος ὅτι οὐδὲ ὄπως ὑπῆρχεν ὀπή ἐν τῷ νομίσματι. ¹⁾

Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων ἐξητάσθησαν οἱ διαφοροὶ παράγοντες τῆς ἀνακριδοῦς καταθέσεως ἕκαστος χωριστά. Ἐγένοντο ὅμως καὶ πειράματα κατὰ τὰ ὁποῖα ἐλήφθη φροντίς ὅπως τὰ ὑπὸ ἔρευναν φαινόμενα τελῶνται ἀκριδῶς, ὅφ' οὓς καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ὄρους. Γνωστότατα εἶναι τὰ τοῦ γλωσσολόγου von Liszt, δι' ὧν ἀποδεικνύεται σαφέστατα ἢ ἀναξιοπιστία τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων.

1) Τῆς ὁμοφώνου ἐσφαλμένης ἀπαντήσεως αἰτία δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ συνήθεια. Διδάσκαλος τις λ. χ. φέρει πάντοτε μέλανα λαιμοδέτην καὶ μέλαν χαρτοφυλάκιον. Ἐὰν νῦν φορέσῃ λαιμοδέτην ἄλλου χρώματος καὶ δὲν παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸ χαρτοφυλάκιον, οἱ μαθηταὶ ἐρωτώμενοι θὰ ἀπαντήσωσι συμφώνως πρὸς τὴν συνήθη ἐντύπωσιν, θὰ δώσωσι λοιπὸν ἐφαλμένας ἢ ἀνακριβεῖς ἀπαντήσεις.

Δημιουργεῖται λ. χ. συγκέντρωσις τις κατὰ τὴν ὁποῖαν συζητοῦνται διάφορα ἐπιστημονικὰ ζητήματα. Αἱ γνώμαι τῶν παρόντων διακρίνονται, πᾶσα συνεννόησις καλίσταται ἀδύνατος καὶ ὁ ἐρεθισμὸς τῶν συζητούντων ἀυξάνει ὀλονέν. Ἰδίᾳ δὲ διακρίνονται ἐπὶ νευρικότητι δύο ἐκ τῶν παρόντων ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος ἐγείρεται τέλος τῆς θέσεώς του καὶ ἀναφωνεῖ πρὸς τὸν ἄλλον: «Ἄς διακόψωμεν τὴν συζήτησιν, μαζί σας οὐδεμία συνεννόησις εἶναι δυνατὴ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων». Οὗτος ἀναπηδᾷ τῆς θέσεώς του, ἐξάγει περιστροφὸν καὶ ὁρμᾷ κατὰ τοῦ ἐκστομίσαντος τὰς φράσεις ἐκείνας. Τότε σπεύδουσι τινὲς τῶν παρόντων, συγκρατοῦσιν αὐτὸν καὶ ἀποσοδοῦσιν οὕτω τὸ ἀπειλούμενον κακόν.

Ὁλόκληρος αὕτη ἢ σκηπὴν παρεσκευάσθη ὑπὸ τῶν δύο τούτων κυρίων, χωρὶς οἱ λοιποὶ νὰ γνωρίζωσι τι, ἐκλαμβάνοντες συνεπῶς τὰ δραματικὰ ὡς πραγματικά. Καὶ τώρα ἐρχεται ἡ ἀνάκρισις. Ἐπειδὴ πάντες οἱ παρόντες παρηκολούθησαν τὴν τε συζήτησιν καὶ τὰ γέγονα μετὰ τινος προσοχῆς, θὰ ἀνέμενε τις ὅτι αἱ καταθέσεις αὐτῶν δὲν θὰ διέφερον πολὺ ἀλλήλων. Καὶ ὅμως πᾶν τοῦναντίον συμβαίνει. Ἐν πρώτοις πολλοὶ τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως δὲν δύνανται νὰ εἰπωσι τίς ἐκ τῶν δύο κυρίων προσέβαλε πρῶτος τὸν ἄλλον· διότι ἐν τῇ γενικῇ ταραχῇ ἦτο δύσκολον νὰ προσέξωσιν εἰς τοῦτο. Ἄλλ' οὕτε πότε ἐφθασεν ἡ ἔρις εἰς τὸ ὑψιστον αὐτῆς σημεῖον ἢ δυνήθησαν νὰ εἰπωσι πολλοί, ἐν ᾧ τινὲς ἐθεδαίουσαν ὅτι ἐρρίφθη καὶ πυροβολισμός. Ὑπὸ τῶν πλείστων ἀπεδόθησαν οἱ λόγοι τοῦ πρώτου ἐκ τῶν δημιουργησάντων τὴν ἔριν ὅπως ἐσφαλμένως· οὕτω λ. χ. κατὰ τινος εἶπεν οὗτος τὰ ἐξῆς: «Μαζί σας εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ συζητῆ τις ἐπιστημονικὰ ζητήματα» ἢ «οὐδὲν ἐγγουεῖτε, καλύτερον νὰ σιωπάτε» καὶ ἄλλα παραπλήσια. Τινὲς πάλιν ἐθεδαίωσαν ὅτι ὁ πρῶτος τῶν ἐρισάντων ὤρμηθεν ἐναντίον τοῦ δευτέρου ἢ ὅτι ὑψωσε τὴν χεῖρα ὅπως πλήξῃ αὐτὸν ἢ καὶ ὅτι ἐπληξεν αὐτὸν καὶ ἠνάγκασεν οὕτω νὰ ἀμυνθῇ. Παρ' ἄλλων τέλος ὑπετηρέχθη ὅτι οὐδεμία ἔρις συνέβη. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ πλείστοι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ εἰπωσι τίς ἐκ τῶν παρόντων ἔσπευσε νὰ διαχωρίσῃ τοὺς ἀντιμαχομένους. ¹⁾

Σημειωτέον ὅτι τοιαῦτα πειράματα ἐγένοντο πολλάκις καὶ ὑπὸ πολλῶν μετὰ τῶν αὐτῶν σταθερῶς ἀποτελεσμάτων. Ἀποδεικνύεται οὕτω ὁπόσον ἀναξιοπιστοὶ εἶναι αἱ μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ ὁπόσον ἐπιφυλακτικὸς ὁδὸν νὰ εἶναι πρὸς αὐτὰς ὁ δικαστής. Ἀλλὰ συγχρόνως καταφαίνεται ὅτι δὲν πρόκειται κατ' ἀνάγκην περὶ ἐκουσίων καὶ σκοπίμων διαστροφῶν τῆς ἀληθείας. Τρίτον τὰ συμπεράσματα ταῦτα ἐπιβάλλουσι εἰς τὸν δικαστὴν τὸ καθήκον νὰ προσέχῃ πολὺ περὶ τὴν

1) Αἱ καταθέσεις περιεῖχον 58 οἰο σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἀνήλθον ἐν τῇ ἀποδοσὶ τοῦ ὑψίστου σημείου τῆς ἔριδος εἰς 74 οἰο.

διατύπωσιν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐρωτήσεων αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀσκή δι' αὐτῶν ὑποβολὴν ἐπὶ τὸν μάρτυρα, τείνοντα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ποθομένην ἀπάντησιν. Οἱ παρακολουθήσαντες ἐκδικασίαν ὑποθέσεων ἐν δικαστηρίοις γνωρίζουσιν ὅτι εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο ὑποπίπτουσι συχνὰ οἱ δικασταί, διότι ἡ ψυχολογία τῆς μαρτυρικῆς καταθέσεως εἶναι εἰς αὐτοὺς ἀγνωστος κατὰ τὸ πλεῖστον.

Ἄλλ' ἡ μαρτυρικὴ κατάθεσις δὲν ἀποδεικνύεται πολλάκις ἀνακριβὲς μόνον ὅταν ὁ μὲν καταθέσῃ διάφορα τοῦ ἄλλου ἐνίοτε συμβαίνει καὶ τοῦτο, ὅτι πάντων τῶν μαρτύρων αἱ καταθέσεις συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας καὶ ὅμοιαι εἶναι ἀνακριβεῖς. Τὴν περίπτωσιν ταύτην διεκρίθωσεν ὁ Marbe διὰ πολλῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν. Ἐὰν π. χ. ἀπαιτήσωμεν παρὰ πολλῶν πειραματιζομένων προσώπων νὰ εἴπωσιν χρωμὰ τι κατ' ἀρέσκειαν, οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐκστομοῦσι τὴν λέξιν «ερυθρὸν» προκειμένου περὶ ἀριθμῶν προτιμᾶται τὸ 5, τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ ὡς πρὸς ἄλλα τινὰ 1/. Ὑψίσταται λοιπὸν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀτόμων ἀκουσία τις συμφωνία, ὁμοιορυθμία τις ψυχικῆ. Φαντασθῶμεν νῦν τὸ ἐξῆς συμβάν, ὅπερ πραγματικῶς ἐξεδικάσθη πρὸ τινῶν ἐτῶν. Ἐν τινι οἰκίᾳ ἐγένετο φόνος, συλλαμβάνεται δὲ καὶ φυλακίζεται ἄνθρωπος τις περὶ οὗ ὑπῆρχον ὑποψία. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων τέσσαρες ἐξ αὐτῶν καταθέτουσιν ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δολοφονηθέντος ἤκουσαν φωνὰς καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο ὁ φόνος καὶ δὴ μετὰ μεσημβρίαν, ἔπειτα δὲ κρότον ὅμοιον πρὸς τὸν θαρῆος σώματος πίπτοντος κατὰ γῆς. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τοῦ δικαστοῦ μὴ τυχὸν ἐνθυμοῦνται τὴν ὄραν καθ' ἣν ἀντελήφθησαν ταῦτα, οἱ μὲν τρεῖς τῶν μαρτύρων ὀρίζουσι τὴν 5, ὁ δὲ τέταρτος λέγει ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς, φρονεῖ ὅμως ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐγένετο βραδύτερον, διότι μόλις περὶ τὴν 6 μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἄλλ' ὁ κατηγορούμενος δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἄλλοθι ἀπὸ τῆς 3 μ. μ. ὅτε εἶχε θεαθῆ ζῶν ἔτι ὁ δολοφονηθεὶς, μέχρι τῆς 6 μ. μ. Τί νὰ πρᾶξῃ ὁ δικαστής, ὅταν τρεῖς μάρτυρες, οὐδὲν συμφέρον ἔχοντες νὰ ἀποκρύψωσι τὴν ἀλήθειαν, βεβαιῶν τιν ὁμοφώνως ὅτι ὁ φόνος ἐγένετο τὴν 5 μ. μ. ὄραν; Εὐτυχῶς ἡ πραιτέρω ἐρευνα ἀπέδειξεν ἀναντιρρήτως ὅτι ὁ φόνος διεπράχθη πράγματι ὀλίγον μετὰ τὰς 3 καὶ ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἦτο ἀληθῶς ὁ δράστης.

Ὑπάρχουσι λοιπὸν ἀναντιρρήτως περιπτώσεις καθ' ἃς καὶ αὐτὴ ἡ ὁμόφωνος μαρτυρία πλειόνων μαρτύρων δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ πράγματα, χωρὶς ὅμως νὰ σημαίνει τοῦτο συνεννόησιν τινα τῶν μαρτύρων ἐκ τῶν προτέρων. Αἰτία εἶναι ἰδιορρυθμία τις τοῦ ψυχικοῦ βίου.

1). Ὀλίγος χρόνος ὑπερτιμᾶται κατὰ κανόνα. Οἱ χρονολογῆται ἔχουσι τὴν τάσιν, ὡς ἤδη ὁ Hume παρετήρησε, νὰ ὑπερτιμᾶσι τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, τοὺς στρατοὺς, τὰς ἐν πολέμῳ ἀπολείας κ. τ. τ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ὕλιστικὴ περὶ κόσμου θεωρία, ὡς διεμόρφωσαν αὐτὴν οἱ ἐν Γερμανίᾳ πρὸ πάντων ὕλισται, καὶ ἡ ὕλιστικὴ περὶ ἱστορίας ἀντίληψις, ἡ ὑπὸ τοῦ Karl Marx διδαχθεῖσα, ἐπήνεγκαν βαθὺν κλονισμόν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀνέτρεψαν πεποιθήσεις, διετάραξαν ἠσύχους καὶ εὐτυχεῖς τῶς συνειδήσεις καὶ ὅ,τι πλεῖστον συνέβαλον εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν ἠθῶν καὶ τὴν ἔναντι τῶν μεγάλων ἀξιών τῆς ἱστορίας ἀνευλάβειαν. Τὰ πράγματα ὅμως βαθμηδὸν μετεβλήθησαν· ἡ ἀμερόληπτος ἐπιστήμη ἀπέδειξε τὸ σαθρὸν καὶ τὸ μονομερὲς τῶν θεωριῶν ἐκείνων, ἐστράφη δὲ συγχρόνως ἐπὶ τὴν ἐρευναν τῶν φαινομένων τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς ἃ ἐνεβλάθουν τῇ βοηθείᾳ τῆς ψυχολογίας. Καὶ σιγὰ σιγὰ ἤρχισεν ἡ μεταστροφή ἐν ταῖς διαφόροις ἐκδηλώσεσι τοῦ πνευματικοῦ βίου, συνεργούσης καὶ τῆς τῷ ἀνθρώπῳ ἐμφύτου ἑρμῆς πρὸς τὸ μεταφυσικὸν καὶ τὴν μυστικοπάθειαν. Ἐκ τούτων ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα μόνον ἡ τέχνη καὶ δὴ ἡ ποίησις.

Τὴν ποίησιν ὠνόμασαν δικαίως τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπότητος· διότι ὁ ποιητὴς ὡς τέκνον τῆς ἐποχῆς του ἐκφράζει πρῶτος διὰ λέξεων τὰ σκοτεινὰ συναισθήματα καὶ τὰς ἀορίστους προαισθήσεις, αἵτινες δονοῦσι τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Διατυπῶν δὲ καὶ ἐκφράζων τὰ λεπτότατα ταῦτα συναισθήματα καθορίζει συγχρόνως νέας ἀξίας καὶ παρέχει διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες τοὺς λόγους αὐτοῦ αἰσθάνονται ὡς ἀποκάλυψιν τῶν μυχαιτάτων τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸ μέσον δι' οὗ νοοῦσι σαφέστερον τὰ ἐν τῷ στήθει αὐτῶν συμβαίνοντα καὶ κινοῦντα αὐτοὺς. Ἡ ποίησις λοιπὸν, ἡ συνείδησις αὐτῆ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀγωνίζεται σήμερον πάσῃ δυνάμει ἐναντίον τῆς παραδιάσεως τῶν δικαίων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐναντίον τῆς ταπεινώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς μηχανὴν διὰ τῶν νεωτέρων τεχνικῶν μέσων, ἐναντίον τοῦ ὑποδουλοῦσθαι αὐτοῦ εἰς ἀνώτερον σπονδυλῶτον διὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐναντίον τῆς νεκρώσεως τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος δι' ἀμφοτέρων τούτων.

Τὸν ἀγῶνα τοῦτον βλέπομεν ἐν τῇ συγχρόνῳ ποιήσει ἐκδηλούμενον ὑπὸ τρεῖς μορφάς: ὡς περιγραφὴν τῶν μαρτυρίων καὶ τῶν θλίψεων τῆς ψυχῆς ἐντὸς τῶν δεσμῶν τῆς ὑλοποιηθείσης καὶ μηχανοποιηθείσης πραγματικότητος· ὡς φυγὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς πραγματικότητος καὶ ὡς ὑπερνίκησιν ταύτης διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς δημιουργικῆς αὐτῆς δυνάμεως.

Ο Gerhart Hauptmann και ο Richard Dehmel είναι οι σπουδαιότεροι των ποιητών εκείνων, οτινες περιγράφουσι τὰ μαρτύρια τῆς ψυχῆς ἐντὸς τῆς ἀψύχου πραγματικότητος. Ἀκούομεν τι λέγει περὶ τῶν προσώπων, ἅπερ ἐδημιούργησεν ὁ Hauptmann, ὁ λεπτὸς κριτικὸς Ἰούλιος Bab: «Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Hauptmann, ἀδιάφορον ἔαν φέρωσι τὰ ράκη τῶν ὑφάντων ἢ τὸν χιτῶνα τοῦ ζωγράφου ἢ τὰ ἐνδύματα τῶν χωρικῶν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ἀδιάφορον ἔαν κατοικῶσιν ἐντὸς τῶν πτωχικῶν παραπήγματων τοῦ Βερολίνου ἢ ἐντὸς μυθικῶν καὶ φανταστικῶν δασῶν, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Hauptmann εἶναι πάντες φορεῖς ψυχικῆς δυνάμεως, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῆ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ καθαρότητι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς αἰσθητῆς ὕλης καὶ ἥτις ἐλευθεροῦται μόνον διὰ τῆς κατανικήσεως τοῦ σώματος. Ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Hauptmann ὁ σύνολος βίος εἶναι ὀδύνη καὶ θλίψις: πάντες δὲ ἐλευθεροῦνται μόνον ὅταν ἀφανισθῶσιν ἐκλείποντες ἀπ' αὐτοῦ. Τὸ περιβάλλον εἶναι τόσο σκοτεινὸν καὶ πιέζει αὐτοὺς τόσο ἰσχυρῶς, ἵνα τὸ ψυχικὸν αὐτῶν φῶς, ἢ φλόξ αὐτῆ ὑπεργείου καταγωγῆς, ἔτι λαμπρότερον καταυγάζεται. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ παντελῶς ἐλεεινοὶ καὶ δυστυχεῖς ὑφαντουργοὶ ἔχουσι «πόθον», οἱ χωρικοὶ οὗτοι ἀποθνήσκουσιν ἵνα ἐλευθερωθῶσιν, ὁ ἀμαξηλάτης οὗτος προτιμᾷ, ὡς ὁ Gabriel Schilling, νὰ δραπετεῦσῃ ἐκ τῆς ζωῆς παρὰ νὰ φέρῃ ἐπὶ πλεόν τὸ συναίσθημα τοῦ ρύπου, ὁ κωφὸς οὗτος καὶ ἀνάπηρος ζωγράφος πηδᾷ ἔξω τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἐμφανίζει τὴν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένην καλλονὴν. Ἀποθνήσκουσιν ὅλοι ἵνα μόνον ἐν τῷ θανάτῳ ἴδωμεν ὅτι καὶ ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχει τι πλεόν τῆς ζωϊκῆς δυνάμεως, πλεόν τῆς κινουμένης καὶ κινούσης ὕλης, ὅτι ἐν αὐτοῖς ζῆ «ψυχὴ», θεῖόν τι πρᾶγμα, ὅπερ προτιμᾷ νὰ συντριβῇ τὸν ὕλικόν μηχανισμόν παρὰ νὰ συντριβῆ ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ τρόπον τινὰ ἀποθέωσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἢ διὰ τοῦ πυρὸς τῆς ἀγάπης, τῶν θλίψεων, τοῦ θανάτου ἀπελευθερώσις τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θεοῦ, ταῦτα εἶναι τὸ αἰώνιον καὶ διαρκές θέμα τῆς ποιήσεως τοῦ Hauptmann. Ὡς ἡ πτωχὴ, ἡ μοιραίως εἰς θάνατον ἀταδικασμένη κόρη τοῦ μικροκτηματίου, ἡ μικρὰ Hannele ὄνειρεύεται κατὰ τὰς τελευταίας ἀναλαμπὰς τῆς πυρεσσοῦσης φαντασίας τῆς κόσμον ὠραῖον, καθαρὸν καὶ θεῖον, ὡς ἐν τοῖς μύθοις ἐλεύθερον καὶ ἄνευ περιορισμῶν πεδῖον διὰ τὴν ψυχὴν τῆς, ὡς ἡ κόρη αὕτη ἐτοιμάζει δι' ἑαυτὴν «ἀνάληψιν» εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτω καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ Hauptmann μεταβαίνουσιν εἰς οὐρανόν, ὅστις εἶναι ὁ τόπος τῶν ψυχῶν, τῆς ἀπελευθερωθείσης δυνάμεως τοῦ πνεύματος». Ὁ πόθος, ὃν πᾶς ἄνθρωπος παρὰ Hauptmann τρέφει, εἶναι τι πλεόν τῆς περὶ τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἡμερομίσθιον φροντίδος ἢ τῆς ἀπαιτήσεως κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Εἶναι κυρίως καὶ κατὰ δάθος θρησκευτικὸς πόθος πάντοτε, ὅστις ζητεῖ τὴν πλήρωσιν ἑαυτοῦ ἐν ἄλλῳ κόσμῳ, πλήρωσιν οἷαν κομί-

ζουσιν οἱ ἄγγελοι εἰς τὸ πτωχὸν τέκνον τοῦ ἐργάτου ἐν τινι τῶν δραμάτων του.

Τοῦ δὲ Richard Dehmel ἡ ὅλη ποίησις φέρεται ὑπὸ τοῦ ἀνησυχίου ἐρωτήματος περὶ τοῦ τρόπου, καὶ ὃν θὰ ἀποδῆ πάλιν ὁ ἄνθρωπος εὐτυχῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Σκοπὸς τῆς κοινωνιστικῆς κινήσεως, ἥτις ὡς μυκωμένη θάλασσα ἐγειρομένη πειράται νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ μέλλοντος, δὲν εἶναι κατὰ τὸν Dehmel ἡ ἄρσις τῶν περὶ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον φροντιδῶν. Θέλει νὰ χορηγηθῆ εἰς τὸν ἐργάτην χρόνος ὅπως ζῆσῃ διὰ τὴν ψυχὴν του, διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐσωτερικοῦ, τοῦ πνευματικοῦ του ἀνθρώπου. Καὶ ὁ μὲν χρόνος ὑπάρχει ἤδη ἢ λαίλαψ ἐνέσκηψε καὶ ἐκόμισεν αὐτόν. Ἀλλ' ὅμως δὲν γνωρίζει νὰ μεταχειρισθῆ αὐτόν, νὰ πράξῃ τι γενναῖον δι' αὐτοῦ. Αἱ ψυχικαὶ του δυνάμεις εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀφυπνισθῶσι διὰ θρησκευτικῆς ἀγωγῆς: τοῦτο ὅμως εἶναι δύσκολον. Διὰ τοῦτο χρειάζεται ἀληθῆς, βαθεῖα καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀγάπη πρὸς τὸν ἐργάτην, οἷαν ἐκέκτητο ὁ Dehmel καὶ οἷα ἀναδύσει ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ.

Ἐνθ' οἱ ποιηταὶ οὗτοι θέλουσι νὰ βλέπωσι τὸν κόσμον οἷος πρᾶγματι εἶναι καὶ νὰ ἐκζητῶσι τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ψυχῆς βαθεῖαν ἑνυσταρμονίαν, καταδεικνύοντες αὐτὴν ἵνα δεῖξωσι εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον τι ἀπώλεσεν, ἀποστρέφει ἢ νέα ρωμαντικὴ ποίησις ἐν συνειδήσει τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς πραγματικότητος, βυθίζεται εἰς μυστικὴ ἀπάθειαν διακρινομένην ἐπὶ εὐγενεστάτῃ τρυφερότητι, προσέχει εἰς τοὺς λεπτοτάτους παλμοὺς τῆς καρδίας καὶ δημιουργεῖ ἐκ τῶν θησαυρῶν ἐκλιπόντων πολιτισμῶν δι' αἰεὶ νέας ἐρμηγείας αὐτῶν τὸ εὐρὸν βασίλειον τῶν ὀνειρῶν τῆς. Οἱ νέοι ρωμαντικοὶ γνωρίζουσιν ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐπαφὴν καὶ σχέσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τοῦτο. Περιφρονοῦντες τὴν χυδαίαν γλῶσσαν τῆς περὶ αὐτοὺς ζωῆς ζητοῦσι βαθυτέρους καὶ ἐξοχωτέρους τόνους. Παράδειγμα ἔστω ὁ μέγιστος μεταξὺ αὐτῶν, ὁ Stefan George. Ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν ἠφάνισεν ἐν ἡμῖν τὴν ἐνδόμυχον σχέσιν πρὸς τὸ σύμπαν, πρὸς τὴν μεγάλην τροφὸν φύσιν: διὰ τοῦτο ἔργον τοῦ ποιητοῦ φρονεῖ ὅτι εἶναι τὸ νὰ βλέπῃ μὲ νέον ὄμμα τὸν παλαιὸν κόσμον, νὰ μεταθέτῃ τὰ βέβηλα πρᾶγματα τοῦ κόσμου εἰς μυστηριώδη καὶ ὑπαυγάζουσαν ἀπόστασιν, νὰ αἰσθάνεται τὸν θεὸν ἐν τῷ κάλλει τοῦ σώματος καὶ νὰ διαμορφοῖ αὐτόν εἰς κάλλος προσιτόν εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ὁ πραγματικὸς καὶ καθ' ἡμέραν βίος εἶναι διὰ τὸν νέον ρωμαντισμὸν θλόωσις καὶ διατάραξις τοῦ κυρίου, τοῦ δι' αὐτόν πραγματικοῦ κόσμου, τῆς θαυμαστῆς συνηχίσεως τῆς ψυχῆς του πρὸς τὸν ἐν κάλλει, ρυθμῷ, εὐωδίᾳ, καὶ χρώμασιν ἀκτινοβολοῦντα «κόσμον».

Οἱ νέοι ρωμαντικοὶ ἀποφεύγουσι λοιπὸν τὸν κόσμον καὶ παρατρέχουσι τὴν πραγματικότητα: ἡ νεωτάτη ἐν τῇ τέχνῃ ροπή τοῦναντίον, ὁ Expressionismus, θέλει νὰ κατανικήσῃ αὐτὴν διὰ τοῦ πνεύματος,

της ψυχής, της πίστεως. Έν αντιθέσει πρὸς τὸν Impressionismus, ὅστις παρίστα τὴν ἄμεσον ἐντύπωσιν τῶν αἰσθήσεων, θέλει ὁ Expressionismus, ἀγωνιζόμενος μετὰ πάθους κατ' ἐκείνου, τὴν ἔκφρασιν τῆς ψυχῆς ἐν ὅσοις περιβάλλουσιν ἡμᾶς. «Ἡ κοινὴ δούλησις τῆς νεωτάτης ποιήσεως, λέγει ὁ Karl Pinthus, εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις ἡμῶν ἀπὸ τῆς πραγματικότητος, ἡ κατανίκησις αὐτῆς οὐχὶ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς μέσων, οὐχὶ διὰ τῆς ἀπ' αὐτῆς φυγῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος, διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ συναισθήματος, δι' ὧν κατανικῶμεν αὐτὴν καὶ κατακυριεύομεν». Τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, τὴν ἐξικνουμένην μέχρι σπασμώδους ἐντάσεως, ἀντλοῦσιν οἱ νέοι ρωμαντικοὶ ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος. Πάντες εἶναι μυστικοπαθεῖς, ἐπιρρεπεῖς εἰς ἔκστασιν. Ἐπιτυχῶς λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Hermann Bahr: «Οὐδέποτε ἐποχὴ διεσεύθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς φρίκης, ὑπὸ τοσούτου τρόμου πρὸς τὸν θάνατον. Οὐδέποτε ἡ χαρὰ ἦτο τόσο μακρὰν καὶ τόσο ὀλίγον ὑφισταμένη ἢ ἐλευθερία. Διὰ τοῦτο κραυγάζει νῦν ἡ ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος ζῆται διὰ γοερῶν κραυγῶν τὴν ἐλευθερίαν του, σύνολος δὲ ἡ ἐποχὴ ἡμῶν ρηγγύει μοναδικὴν κραυγὴν ἀνάγκης. Μετ' αὐτῆς συγκραυγάζει καὶ ἡ τέχνη, ἐντὸς τοῦ θαθέος σκότους, κραυγάζει πρὸς βοήθειαν, κραυγάζει ζητοῦσα τὸ πνεῦμα. Τοῦτο λέγεται Expressionismus». Πάντες θέλουσιν ἐπανάστασιν πηγάζουσαν ἐκ τοῦ πνεύματος, ἀνατροπὴν πάντων ὅσα ἐπήνεγκαν τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν διάσπασιν ἡμῶν. Τὴν ἐπανάστασιν δὲ ταύτην ἀναμένουσι πραγματοποιηθησομένην διὰ νέας, καὶ δὴ θρησκευτικῆς πίστεως, ὡς διαρρήδη κηρύττει τοῦτο ὁ Rolf Lauckner ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «Wahnschaffe δράματι αὐτοῦ»:

- » Τὸ εὐγενέστατον ἐν ἡμῖν εἶναι ἡ πίστις.
- » Ἄνευ αὐτῆς εἶναι νεκρὸς ὁ ἀνθρωπισμὸς ἡμῶν.
- » Ἐὰν ἄλλοτε ἐξεθρόνισαν ἢ ἐπιστήμη τὸν Θεόν,
- » Ἀμφιβάλλει νῦν ὁ ἐν ἡμῖν Θεὸς περὶ τῆς ἐπιστήμης.
- » Χρειαζόμεθα νέαν καὶ ἰσχυρὰν πίστιν,
- » Ἄλλως θὰ κατασπαράξωμεν ἀλλήλους δίκην ἀγρίων θηρίων.

Ὡς λοιπὸν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἐν ταῖς ἱστορικαῖς ἐπιστήμαις καὶ ἐν τῇ βίῳ καθ' ὅλου τῶν νεωτάτων χρόνων, οὕτω καὶ ἐν τῇ ποιήσει (καὶ δὴ οὐ μόνον ἐν Γερμανίᾳ) τείνει ὁ ἄνθρωπος πρὸς ζήτησιν καὶ ἀποδοχὴν βαθυτέρου περιεχομένου τῆς ζωῆς, ὑψηλοτέρων σκοπῶν ἐν αὐτῇ καὶ εὐγενεστέραις ἐννοίαις. Ἡ ὕλιστικὴ κοσμοθεωρία, ὁ ἱστορικὸς ὕλισμὸς τοῦ Marx καὶ ὁ ὕλισμὸς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἀπεδείχθησαν ἀνίκανοι νὰ ἱκανοποιήσωσι τὸν λαὸν ἀκριβῶς ὅτε εἰσεχώρησαν καὶ εἰς τὰ κατώτατα στρώματα. Διότι διὰ τοῦ μίτους τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἐναντίον ἀλλήλων, διὰ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως καὶ τοῦ περὶ καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ πιθήκου κηρύγματος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τραφή ἐπὶ μακρὸν καὶ νὰ ἱκανοποιηθῆται ἐπ' ἄπειρον ὁ πό-

θος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πόθος οὗτος ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον αὐτοῦ σήμερον· οὐ μόνον δὲ παρὰ τῷ λαῷ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐντὸς τῶν ἀνωτέρων σφαιρῶν τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ἐπιστήμῃ καὶ, ὡς εἶδομεν, ἐν τῇ τέχνῃ, διὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνον δημιουργοῦνται νέαι ἀξίαι πολιτισμοῦ.

S.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον, τὸ γαϊδούρι, τὸ σκυλί καὶ τὴν μαϊμού, τοὺς ἐκάλεσε ἐμπρὸς του καὶ ἀποτεινόμενος πρῶτον εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶπε: Ἰδοὺ, σὲ ἐπλασα καὶ σὲ δίδω τριάντα ἐτῶν ζωὴν, σοὶ ἔδωσα καὶ αὐτὰ τὰ τρία ζῶα συντροφιά, τὸ γαϊδούρι θὰ μεταφέρῃ τὰ φορτία σου τὸ σκυλί θὰ φυλάξῃ τὸ σπίτι σου, τὰ πρόβατά σου, ἡ δὲ μαϊμού θὰ σὲ διασκεδάξῃ ὅταν καμμιά φορὰ θὰ εἶσαι στεναχωρημένος· αὐτὰ τὰ ζῶα δὲν θὰ σκέπτονται τί νὰ φάγουν, ποῦ νὰ κοιμηθοῦν, ἐσύ θὰ σκέπτεσαι δι' αὐτὰ καὶ ἐκεῖνα θὰ σὲ ὑπακούουν. Ὁ ἄνθρωπος ἀπήντησε: καλὰ, καὶ ἐδέχθη αὐτοὺς τοὺς ὄρους.

Ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ γαϊδούρι εἶπε: καὶ εἰς ἐσὲ ἔδωσα τριάντα ἐτῶν ζωὴν, καθὼς ἤκουσες δὲν ἔχεις τίποτε νὰ σκεφθῆς, μόνον θὰ ὑπακούσῃς εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ συντρόφου σου ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸ γαϊδούρι ἀπήντησε καὶ εἶπε τριάντα ἐτῶν σκλαδιὰ εἶναι πολὺ δι' ἐμέ, δέκα πέντε ἐτῶν ζωὴ μὲ φθάνουν. Ὁ Πανάγαθος μὲ τὰ δέκα πέντε ἔτη εἰς τὰ χέρια δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ καὶ τὰ φορτῶνῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε σαράντα πέντε ἔτη. Ὅταν ἀπετάνθη εἰς τὸ σκυλί καθὼς καὶ εἰς τὴν μαϊμού μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, τοῦ ἀπήντησαν ὅπως τὸ γαϊδούρι, καὶ ὁ Θεὸς πάλιν ἐφόρτωσε εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ 15 ἔτη τοῦ σκυλιοῦ καὶ τὰ 15 τῆς μαϊμούς. Ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι, ἡ καθαυτὴ ἀνθρωπίνῃ ζωὴ εἶναι 30 ἔτη, εἰς τὰ 30 νυμφεύεται καὶ μπαίνει εἰς ὑποχρεώσεις καὶ βάρη, δηλαδὴ εἰς τὰ 15 ἔτη γαϊδουρινῆς ζωῆς, εἰς τὰ 45 τὰ παιδιὰ μεγαλώνουν ἀρκετὰ καὶ κάμνουν ἀταξίαι, ὁ δὲ πατέρας φωνάζει δεξιὰ ἀριστερὰ ὡσάν νὰ γαύριζε, ἐπειδὴ μπαίνει εἰς τὴν σκυλίσιαν 15 ἐτῶν ζωὴν· εἰς τὰ ἐξήντα ἔγγονα ἔρχονται εἰς τὸν παπποῦ κοντὰ καὶ διασκεδάξουν μαζύ του λίγο πολὺ. Τὸ ἕνα τοῦ λέγει παπποῦ διὰ τί ἡ μῦτη σου τρέχει; διὰ τί δὲν ἀκοῦς; διὰ τί τὸ κεφάλι σου καὶ τὰ χέρια σου τρέμουν; κτλ.-κτλ. Διότι ὁ ἄνθρωπος μπαίνει πλέον εἰς τὰ 15 ἔτη μαϊμοειδοῦς ζωῆς.

HMA

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ

Ὁ Beethoven μετέβη ποτὲ ὅπως γευματίσῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Κύνος», ὅπερ ἔκειτο πλησίον τοῦ σημερινοῦ ξενοδοχείου Krantz. Λαμβάνει θέσιν καὶ κτυπᾷ ἐπὶ τῆς τραπέζης καλῶν τὸν ὑπρέτην· οὗτος ὅμως οὐδαμῶς φαίνεται, ὡς συνήθως συμβαίνει. Κτυπᾷ καὶ ἐκ δευτέρου, ἀλλὰ ματαίως καὶ αὐτὴν τὴν φοράν. Ἐξάγει λοιπὸν ἐν τῷ μεταξὺ τὸ σημειωματάριόν του καὶ ἀρχίζει νὰ γράφῃ νότες. Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται ὁ ὑπρέτης καὶ ἐρωτᾷ τί ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ. Ἀλλὰ τῶρα δὲν ἀκούει ὁ μουσουργός. Ὁ ὑπρέτης, ὅστις τὸν ἐγνώριζε, φεύγει μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπανέλθῃ βραδύτερον. Ἐν τῷ μεταξὺ βοηθῆται ὁ Beethoven ὅλον ἐν περισσώτερον εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ἐπὶ τέλους ἐγείρεται, κτυπᾷ δυνατὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ φωνάζει πρὸς τὸν ὑπρέτην: νὰ πληρώσω. Πρὸς μεγάλην του ὅμως ἐκπληξιν λαμβάνει ὡς ἀπάντησιν: «Μὰ δὲν παρηγγείλατε ἀκόμη τίποτε»!

Ο ΟΡΘΡΟΣ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ

Τ' ἀστέρια τρεμοσβύνουνε κ' ἡ νύχτα εἶνε λίγη,
Μὲ φῶς χλωμὸ καὶ ἄροωστο οἱ κάμποι ἀντιφεγγίζουν
Κι' ὀλόγυρά του, ὅπου στραφῆ, τὸ μάτι του ξανοίγει
Ἐδῶ κορμιὰ, ἐκεῖ κορμιὰ στρωμένα νὰ μαυρίζουν.

Φίλους κ' ἐχθροὺς ὁ θάνατος σ' ἕνα τραπέζι σμίγει
Ὅπου τὰ γοῖμα ἀνάλεστα μὲ πείνα τριγυρίζουν·
Χαρά στον ὅπου γλύτωσε, χαρά στον πῶχει φάγει,
Μὰ ὅσους τὸ βόλι ξέσχισε, κοράκια ξανασχίζουν.

* Ἄξαφνα ὀρθὸς ὁ Σάλπιγξ πηδαίει ὁ λαβωμένος,
Στριγγὴ φωνὴ καὶ σπαραχτικὴν ἢ σάλπιγγά του βγάζει
Ποῦ λὲς τὸν ἴδιον τῆς χαλκῶν—κι' ὄχι αὐτιά—σπαράζει.

Μὰ δὲν ξυπνάει στὸ ορθινὸ κανένας πεθαμένος,
Μόν' τὰ κοράκια φεύγουνε κόπαδιαστὰ σὰν νᾶνε
Τῶν σκοτωμένων οἱ ψυχῆς ποῦ σ' ἀ οὐράνια πᾶνε.

NEA BIBLIA

- ED. SPRANGLER, καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς παιδαγωγικῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου.
Der gegenwärtige Stand der Geisteswissenschaften und die Schule, 1922.
- E. BETHE, καθηγητοῦ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας: Die Gedichte Homers, 1922. Περὶ ἀμφοτέρων τούτων θὰ γράψωμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ τεύχει ἐκτενῶς.
- N. ΛΙΒΑΙΑ, καθηγητοῦ: Αἷτια τῆς παρακμῆς τῆς Ρώμης, ἔκδοσις δευτέρα 1922.
- ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Οἱ ἐκτὸς τῶν ἑλληνικῶν ξένοι τύποι ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ καὶ ἡ τούτων ἐξέλιξις ἐν νεολατινικαῖς γλώσσαις. Ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῆς λατινικῆς γλώσσῃς τοῦ συγγραφέως. Μέρος Α'. Τμῆμα Α' καὶ Β' 1921. τμῆμα Γ'. 1922.
- ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἐρμηνεῖα τοῦ συγκριτικοῦ μύθου τῶν ἀλληγορικῶν προσώπων τῶν ἐπὶ βασιλέων τῆς Ρώμης, 1921.
- ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, De religionibus apud veteres Romanos peregrinis z. l. π. 1922.
- ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, De jure italico et coloniis quibusdam juris italici, 1921.
- ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, De liberorum caele temporibus Traiani, Adriani, Antonini Pii z. τ. λ. 1922.

ΣΚΟΥΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡ.

Δικηγόρος, Νομικός Σύμβουλος
τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος
Τέως Ἀντιεπιταγέως
Κουντουριώτοα 5
(Στοά Χατζῆ Ὅσμαν 3)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΖΟΛΙΔΗ

Χρυσοχοεῖον ὁδὸς Ἐρμού
Πάντα τὰ εἶδη κοσμημάτων καὶ
κατασκευὴ ἐπὶ παραγγελίᾳ. Ἀργυρῆ καὶ
ἐκ λευκοῦ μετάλλου ἐπιτραπέζια εἶδη
ὡς καὶ ἐκκλησιαστικά.

Μ. ΜΕΛΑΣ

Δικηγόρος, πρῶην Πρωτοδίκης
Συνοικία Φράγκων (Ὁδὸς Βίκτωρος
Ὀυγκῶ 10)—Θεσσαλονίκη

Δ. ΧΩΒΑΓΚΙΜΙΑΝ & ΣΙΑ

Ὀλυμπ. Διαμαντῆ 8, Θεσσαλονίκη
Ἐγὼ καὶ οἰκοδομᾶς. Τσιμέντα, Σιδη-
ροδοκοί, Ἐλεοπίνακες, Καρφοβελόναι
Ζίγκος, Λαμαρίναι, μαύραι, γαλβανιζέ,
ἀπλακωταί, Γάστραι, πτυάρια, κουβά-
δες,

ΚΩΝΣΤ. Α. ΔΕΒΕΝΤΖΗ

ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΤΑΜΒΑΚΟΠΟΙΕΙΟΝ
Ὁδὸς Φράγκων 13—Θεσσαλονίκη
Ταμβάκος Βιργινίας, Γαλλίας, Κα-
ρῶτα διάφορα Ρωσσίας. Ταμπάκος ὑγι-
εινὸς, ἐνισχύει τὴν ὄρασιν, τονώνει τὴν
ἀκοὴν κτλ.

ΔΗΜΗΤΡ. Γ. ΔΙΓΚΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ὁδὸς Φράγκων 34
Πασὰς Ὀριεντὰλ

ΠΑΝ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ὁδὸς Φράγκων
Πασὰς Ὀριεντὰλ

Δ. ΣΕΡΕΦΑΣ

17 ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Ἐξαγωγή ἀκατεργάστων δερμάτων, ἐ-
ρίων καὶ καπνοῦ εἰς φύλλα.

Δ. ΣΕΡΕΦΑΣ & ΣΙΑ

Ὁδὸς Αἰγύπτου 30—Θεσσαλονίκη
Εἰσαγωγή Ἐξαγωγή, Ἀντιπροσωπεῖται
Προμήθειαι.

ΒΑΣΙΛ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ὁδὸς Ἐγνατία 115
Τὸ ἀρχαιότερον ὑποδηματαποιεῖον Θεσ-
σαλονίκης. Στερεότης, Κομψότης, Φθῆ-
νεια διακρίνουσιν τὸ κατὰστηθον.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
Ὁδὸς Φράγκων 28 = Θεσσαλονίκη

Ι. Α. ΤΣΙΑΡΑΣ & ΣΙΑ

Ὁδὸς Βερούιας 8—Θεσσαλονίκη
Ἐμποροὶ Ἀποικιακῶν. Εἰσαγωγεῖς Ἐξ-
αγωγεῖς. Ἀντιπρόσωποι διαφόρων οἰ-
κων Ἀντιζῆς Μακεδονίας.

ΖΗΣΗΣ ΒΕΡΡΟΥ

Ὁδὸς Αἰγύπτου 36, Θεσσαλονίκη
Ἀποικιακά. Εἰσαγωγή—Ἐξαγωγή. Ἀν-
τιπροσωπεῖται—Προμήθειαι.

Nourrissez vos enfants
 en bas âge la célèbre
 FARINE LACTÉE NESTLÉ.
 L'essai de ce mode
 d'alimentation vous le fera
 adopter définitivement.
 La FARINE LACTÉE
 NESTLÉ est vendue en
 gros par la Compagnie
 NESTLÉ de notre ville et
 au détail par toutes les
 pharmacies ou épiceries. Con-
 sultez le pharmacien de votre
 ville et de l'étranger pour
 donner aux enfants.

PREPAREE TA INZGA RAUBA
 OOS NE FARINE LACTEE
 NESTLE
 Verquiquere kat ba isite
 gheens ta isite zuphuat me
 H FARINE LACTEE
 NESTLE neketim jodig
 kat ato tih EMMIPHAN
 NESTLE tih noxos pas
 kat aurikog tih oia ta dug-
 haxia kat ta Hararawele.
 H Branda orilla ete
 oronv fupher Phawara bon-
 yan ney tih Xonow tih
 exexitig tih tih zindrigs too-
 ghe.

